

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет філології
Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Котляр Ю.В.

«__» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Українська мова і література (з методиками навчання)

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Спеціалізація 014.01 «Українська мова і література»

Розробник

Денищич Т. А.

Косарева Г. С.

В.о. завідувача кафедри української
філології та міжкультурної
комунікації

Лебединцева Н. М.

Гарант освітньої програми
«Теорія і методика навчання:
Українська мова і література та
англійська мова»

Жвава О.А.

Декан факультету філології

Зубенко Т. В.

Начальник НМВ

Шкірчак С. І.

Миколаїв – 2022

Робоча програма комплексного атестаційного екзамену для студентів галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.01 «Українська мова і література» 57 с.

Розробники: канд.. педаг. наук, доцент Денищич Т. А., канд. філол. н., доц. Лебединцева Н. М., канд. філол. наук, доц. Косарева Г. С., канд. філол. н., доц. Островська Л. С.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та міжкультурної комунікації

Протокол № від 11 травня 2022 року

Т.в.о. завідувача кафедри, канд. філол. н., доц.

Н. М. Лебединцева

«__» _____ 2022 року

Схвалено на засіданні ради факультету філології

Протокол № від 18 травня 2022 року

Голова ради, т.в.о. декана факультету філології,

канд. педаг. наук, доц.

Т. В. Зубенко

«__» _____ 2022 року

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. Концепція програми комплексного атестаційного екзамену.....	6
2. Зміст програми.....	9
Блок 1. Сучасна українська мова (Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія).....	9
Блок 2. Сучасна українська мова (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Морфеміка. Словотвір).....	9
Блок 3. Сучасна українська мова (Морфологія).....	10
Блок 4. Сучасна українська мова (Синтаксис. Пунктуація).....	12
Блок 5. Методика навчання української мови (Загальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти).....	13
Блок 6. Методика навчання української мови (Особливості засвоєння лінгвістичної теорії).....	13
Блок 7. Методика навчання української мови (Формування комунікативної компетентності учнів).....	13
Блок 8. Методика навчання української мови (Позакласна робота з української мови. Науково-дослідницька діяльність учнів на уроках української мови й літератури та в позаурочний час).....	14
Блок 9. Українська усна народна творчість.....	14
Блок 10. Давня українська література.....	15
Блок 11. Історія української літератури XIX ст.	16
Блок 12. Історія української літератури XX ст.	17
Блок 13. Методика навчання української літератури (Загальні основи методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Особливості організації навчання української літератури у ЗЗСО).....	18
Блок 14. Методика аналізу художнього твору у ЗЗСО та особливості вивчення біографії та індивідуального стилю письменника.....	19
Блок 15. Методика розвитку мовлення.....	19
Блок 16. Специфіка уроків позакласного читання, літератури рідного краю, вступних і підсумкових занять.....	19
Блок 17. Інтеграція медіаграмотності на уроках літератури у ЗЗСО.....	20
Блок 18. Особливості впровадження інклюзивного навчання у ЗЗСО.....	20

3. Питання до комплексного атестаційного екзамену.....	20
4. Рекомендована література (основна і додаткова).....	26
Блок 1. Сучасна українська мова (Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія).....	27
Блок 2. Сучасна українська мова (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Морфеміка. Словотвір).....	28
Блок 3. Сучасна українська мова (Морфологія).....	30
Блок 4. Сучасна українська мова (Синтаксис. Пунктуація).....	31
Блок 5. Методика навчання української мови (Загальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти).....	32
Блок 6. Методика навчання української мови (Особливості засвоєння лінгвістичної теорії).....	34
Блок 7. Методика навчання української мови (Формування комунікативної компетентності учнів).....	35
Блок 8. Методика навчання української мови (Позакласна робота з української мови. Науково-дослідницька діяльність учнів на уроках української мови й літератури та в позаурочний час).....	37
Блок 9. Українська усна народна творчість.....	38
Блок 10. Давня українська література.....	39
Блок 11. Історія української літератури XIX ст.....	40
Блок 12. Історія української літератури XX ст.....	42
Блок 13. Методика навчання української літератури (Загальні основи методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Особливості організації навчання української літератури у ЗЗСО).....	43
Блок 14. Методика аналізу художнього твору у ЗЗСО та особливості вивчення біографії та індивідуального стилю письменника.....	46
Блок 15. Методика розвитку мовлення.....	47
Блок 16. Специфіка уроків позакласного читання, літератури рідного краю, вступних і підсумкових занять.....	48
Блок 17. Інтеграція медіаграмотності на уроках літератури у ЗЗСО.....	48
Блок 18. Особливості впровадження інклюзивного навчання у ЗЗСО.....	49
5. Критерії оцінювання комплексного атестаційного екзамену.....	50
Додатки.....	58
Зразок екзаменаційного білета.....	58

ВСТУП

Програма комплексного атестаційного екзамену розроблена на основі ОПШ «Теорія і методика навчання: Українська мова і література та англійська мова» спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.01 «Українська мова і література».

Програма комплексного атестаційного екзамену складається з **18-ти змістових блоків**. Це:

1. Сучасна українська мова (Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія).
2. Сучасна українська мова (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Морфеміка. Словотвір).
3. Сучасна українська мова (Морфологія).
4. Сучасна українська мова (Синтаксис. Пунктуація).
5. Методика навчання української мови (Загальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти)
6. Методика навчання української мови (Формування мовної і мовленнєвої компетентності учнів\ особливості засвоєння лінгвістичної теорії)
7. Методика навчання української мови (Формування комунікативної компетентності учнів)
8. Методика навчання української мови (Позакласна робота з української мови. Науково-дослідницька діяльність учнів на уроках української мови й літератури та в позаурочний час)
9. Українська усна народна творчість.
10. Давня українська література.
11. Історія української літератури XIX ст.
12. Історія української літератури XX ст.
13. Методика навчання української літератури (Загальні основи методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти).
14. Методика навчання української літератури (Особливості організації навчання української літератури у ЗЗСО).
15. Методика аналізу художнього твору у ЗЗСО.
16. Методика розвитку мовлення.
17. Інтеграція медіаграмотності на уроках літератури у ЗЗСО.
18. Особливості впровадження інклюзивного навчання у ЗЗСО.

У кожному блоці є іспитові питання, які охоплюють основний матеріал фахових дисциплін навчальної програми студентів-бакалаврів. Окреслено концепцію комплексного атестаційного екзамену з вимогами щодо знань, умінь і навичок студентів, подано характеристику до кожного блоку, наведено рекомендовану літературу, визначено критерії та систему оцінювання відповідей студента членами ЕК.

1. КОНЦЕПЦІЯ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестаційний екзамен з української мови і літератури (з методиками навчання) спеціальності 014 «Середня освіта» є важливим завершальним етапом у підготовці педагогів-філологів.

Мета іспиту полягає в перевірці теоретичних знань та практичних умінь і навичок випускників, їхньої готовності до практичної діяльності за фахом, у стимулюванні подальшої самостійної педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Систематизація знань під час підготовки до атестаційного екзамену допомагає узагальнити й глибше осмислити та закріпити знання, отримані в процесі вивчення провідних дисциплін спеціальності.

Атестаційний екзамен для студентів галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.01 «Українська мова і література» на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» проводиться в усній формі за білетами. Програма комплексного атестаційного екзамену охоплює водночас матеріал лінгвістичних, літературознавчих та педагогічних дисциплін, що диференціюються за такими змістовими блоками, як сучасна українська мова, методика навчання української мови, історія української літератури та методика навчання української літератури. Зокрема, у програмі відбито питання з таких дисциплін:

1. Сучасна українська мова (Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія).
2. Сучасна українська мова (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Морфеміка. Словотвір).
3. Сучасна українська мова (Морфологія).
4. Сучасна українська мова (Синтаксис. Пунктуація).
5. Українська усна народна творчість.
6. Давня українська література.
7. Історія української літератури XIX ст.
8. Методика навчання української мови.
9. Методика навчання української літератури.

Програма атестаційного екзамену спрямована на виявлення рівня знань та вмінь студентів з усього комплексу згаданих лінгвістичних, літературознавчих та педагогічних дисциплін. Зокрема, студент має **знати**:

- усталений поняттєво-термінологічний апарат сучасної української мови;
- місце, роль і функції сучасної української літературної мови в суспільстві;
- норми сучасної української літературної мови;
- одиниці різних мовних рівнів та субрівнів української мови, їхню семантику та функції;
- особливості фонетико-фонологічної будови, закони української орфоепії, принципи орфографії української мови;
- специфіку лексико-семантичного рівня, лексичні одиниці, одиниці морфеміки та словотвору, їхнє призначення та особливості функціонування в українській мові;
- систему частин мови, особливості формотворення й словозміни, морфологічні категорії, їхню структуру й семантику, а також типи граматичних значень і засоби їхнього вираження;

- синтаксичну організацію сучасної української мови: синтаксичні одиниці, зв'язки й відношення; синтаксичні категорії, засоби їхньої репрезентації, специфіку вживання та функціонування синтаксичних одиниць, а також принципи української пунктуації;
- етапи лінгвістичного аналізу (фонетико-фонологічного, лексико-семантичного, морфемного, словотвірного, морфологічного синтаксичного) різних мовних одиниць сучасної української мови;
- основні рушійні чинники та тенденції розгортання українського літературного процесу від найдавніших часів до межі XX-XXI ст.;
- історію української літератури, етапи, періоди та закономірності її розвитку;
- значимі художні твори української літератури, їхню естетичну вартість, культуротворчу цінність, суспільну вагомість тощо;
- зміст текстів аналізованих творів, їх родову й жанрову специфіку, особливості поезики та стильової своєрідності;
- сутність сучасних методів аналізу художнього твору: культурно-історичного, компаративного, біографічного, психологічного, герменевтичного, історію їхнього функціонування в українському літературознавстві;
- специфіку педагогічної діяльності в умовах реформування сучасної школи, реалізації концепції мовної освіти в Україні;
- основні теоретичні положення лінгводидактики, конкретної, або часткової методики навчання української мови;
- особливості викладання української мови в закладах загальної середньої освіти України;
- основи шкільного курсу української мови;
- складові планувальної діяльності вчителя української мови і літератури;
- методичні основи проведення різних типів уроків з української мови;
- дидактичні, психологічні та психолінгвістичні основи навчання української мови;
- методику формування комунікативної компетентності на уроках української мови;
- методику позакласної й факультативної роботи з української мови та літератури;
- інновації у методиці викладання української мови та літератури;
- змістові аспекти модельних навчальних програм з української мови та літератури Нової української школи;
- методичні основи проведення уроків різного типу з української літератури;
- дидактичні, психологічні основи навчання літератури;
- методику формування читацької компетентності на уроках української літератури;
- методику позакласної й факультативної роботи з української літератури;
- інновації у методиці навчання української літератури;
- методичні основи інтеграції уроків з інфомедійної грамотності на українській літературі;
- методичні основи інклюзивного освітнього середовища;
- сучасні цифрові інтернет-платформи та ресурси.
- технології дистанційного та змішаного навчання.

У підсумку з лінгвістичних, літературознавчих та педагогічних дисциплін студент повинен **уміти:**

- вільно володіти усною й писемною формами сучасної української мови;
- дотримуватися норм сучасної української літературної мови в процесі усного та письмового спілкування;
- аналізувати одиниці української мови з погляду сучасних лінгвістичних концепцій та теорій;
- подавати історичний коментар до становлення й розвитку тих чи інших мовних одиниць;
- виконувати лінгвістичний аналіз (фонетико-фонологічний, графіко-орфографічний, лексико-семантичний, морфемний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний, пунктуаційний);
- знаходити й виправляти помилки різних типів (мовні й мовленнєві);
- подавати наукове знання фактів та явищ українського письменства;

- розкривати сутність знакових для української літератури явищ, їхню зумовленість змінами в житті суспільства та закономірностями розвитку світового літературного процесу;
- аналізувати твір у літературно-мистецькому контексті, а також порівнювати з типологічно подібними літературно-мистецькими явищами;
- систематизувати відомості з історії та теорії літератури;
- застосовувати літературознавчі терміни інтерпретувати життєві факти і події, образи та символи, зображені в літературному творі, давати їм обґрунтовану оцінку з естетичних позицій;
- виявляти та аналізувати особливості поетики художнього твору;
- осмислювати основні концептуальні засади мовної та літературної освіти в Україні, ідеї, закладені в змісті та структурі чинних програм з української мови для закладів загальної середньої освіти Нової української школи;
- вільно орієнтуватися у вивченому матеріалі; проводити методичний аналіз матеріалу, що вивчається;
- працювати з програмою і підручником, уміло використовувати дидактичні можливості методичного апарату навчальної книги;
- планувати навчальний матеріал;
- складати план-конспект уроку: визначати тип уроку, його структуру, розробляти зміст і структуру, формувати мету і завдання;
- володіти технологією основних методів і прийомів навчання;
- вести позакласну роботу з предмета, вдало поєднувати її форми з програмним вивченням мови та літератури.
- планувати й здійснювати самостійну пошукову діяльність;
- виконувати самостійні практичні роботи: давати відповіді на проблемні запитання, моделювати шкільні ситуації, визначати й розв'язувати навчальні проблеми, творчо розробляти конспекти уроків і сценаріїв позакласних заходів;
- конструювати моделі вивчення літературної теми, аналізу та інтерпретації художнього твору;
- вміти застосовувати ІКТ у майбутній педагогічній діяльності;
- впроваджувати елементи інфомедійної грамотності на уроках української літератури.

Головними критеріями оцінювання відповіді студента є рівень набутих ним знань, умінь та навичок з нормативних дисциплін циклу професійної і практичної підготовки.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Блок 1. Сучасна українська мова (Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія)

Сучасна українська літературна мова як наукова і навчальна дисципліна. Предмет, завдання і структура курсу. Поняття національної й державної мови. Поняття форми й норми літературної мови (усна й писемна форма мови, основні ознаки обох форм літературної мови). Характеристика норм сучасної української літературної мови (норми, що функціонують у сфері усної форми літ. мови – орфоепічні, акцентологічні; норми, що функціонують у сфері писемної форми літ. мови – орфографічні, пунктуаційні; норми, що функціонують у сфері обох форм літ. мови – лексичні, фразеологічні, дериваційні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні).

Фонетика, її об'єкт, предмет і завдання. Система фонетичних одиниць (звук, склад, фонетичне слово, фонетична синтагма, фраза). Поняття про звук. Артикуляційна й акустична класифікації українського вокалізму й консонантизму. Фонетичні зміни в мовленнєвому потоці (асиміляція, акомодация, дисиміляція). Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Склад, теорії складу, типи складів. Правила українського складоподілу.

Фонологія, її об'єкт, предмет і завдання. Учення про фонему. Функції і варіанти фонем. Класифікація фонем сучасної української літературної мови. Чергування фонем у сучасній українській літературній мові (з історичним коментарем): чергування *i//o, e; o, e//Ø; Ø//o, e; o//e* після шиплячих та *j; o, e//и* після *p, л*; найдавніші чергування голосних в дієслівних коренях (*o//a, e//и//Ø, e//i*); *г, к, х//ж, ч, ш//з, ц, с*; чергування, зумовлені асиміляцією приголосного з постконсонантним *ј*; чергування приголосних при словотворенні (перед суфіксами *-ськ-, -ин-* тощо.).

Графіка і орфографія. Сучасний український алфавіт та його походження (історичний коментар). Співвідношення фонем, звуків і літер у сучасній українській літературній мові (причини невідповідності). Принципи української орфографії (фонетичний, морфологічний, історичний, диференційний). Проблеми української орфографії кін. ХХ – поч. ХХІ ст. Історія українського правопису в ХХ ст.

Орфоепічна система сучасної української літературної мови. Значення орфоепічних норм. Типи орфоепічних помилок. Основні орфоепічні закони української мови: особливості вимови голосних у ненаголошених позиціях, вимова твердих і м'яких, глухих та дзвінких приголосних, вимова груп приголосних, евфонічні чергування, вимова слів іншомовного походження та аббревіатур, складні випадки наголошення слів у сучасній українській мові. Звукові зміни в мовленнєвому потоці та їхня регламентація з погляду орфоепії.

Акцентологія як наука про словесний наголос. Характеристика і функції словесного наголосу в сучасній українській літературній мові. Синтагматична і парадигматична характеристика наголосу. Рухомість/нерухомість наголосу. Поняття про акцентний тип. Переміщення наголосу в процесі словозміни і словотворення. Наголос акцентної групи (фонетичне слово), логічний та емпатичний наголос.

Блок 2. Сучасна українська мова (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Морфеміка. Словотвір)

Морфеміка як розділ мовознавства. Морфема та її ознаки. Морфема і морф, аломорфи і варіанти морфем. Структурні типи (кореневі та афіксальні морфемі, поняття асемантеми, питання про конфікси) і семантика морфем у сучасній українській літературній мові (семантика корневих та афіксальних морфем; семантика і функції флексії). Поняття про основу слова, типи основ (функціональна класифікація: похідна, непохідна, твірна основа;

семантична класифікація: лексична і словозмінна основа; структурна класифікація: компактна / перервана, проста / складна, подільна / неподільна, вокалічна / консонантна основа).

Словотвір, його предмет і завдання. Поняття мотивації у словотворенні. Безпосередня та опосередкована, одинарна й бінарна мотивації. Основні одиниці словотворення (твірна основа, словотвірний формант, словотвірна пара, словотвірний ланцюг, словотвірне гніздо, словотвірна парадигма (конкретна й типова), словотвірне значення й засоби його вираження, словотвірний тип: ознаки, продуктивність, регулярність).

Поняття про спосіб словотворення. Морфемні (афіксальні, безафіксний, складання та його різновиди) та неморфемні (морфолого-синтаксичний та його різновиди), лексико-синтаксичний, лексико-семантичний) способи словотворення. Способи словотворення з погляду синхронії та діакронії.

Предмет і завдання лексикології. Слово як одиниця мовної системи. Структура лексеми. Значення слова. Пряме і переносне значення. Типи переносних значень (метафора, метонімія, синекдоха). Структура лексичного значення. Поняття семи та семеми. Семантичний трикутник.

Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи (синонімічні, антонімічні, омонімічні, патронімічні, гіпонімічні, партитивні та еквонімічні відношення). Семантичні, стилістичні й семантико-стилістичні відношення. Контрарні й комплементарні антоніми. Омонімія і полісемія. Повні й часткові (омоформи, омофони, омографи) омоніми.

Словниковий склад української мови з погляду походження, стилістичної диференціації і сфери вживання (активна і пасивна лексика: жаргонізми, діалектизми та їхні різновиди, арготизми, сленг, просторіччя тощо). Поняття про терміни (термінологізація і детермінологізація).

Фразеологія. Поняття фразеологізму. Ознаки фразеологізмів. Типи фразеологічних одиниць за акад. В. В. Виноградовим. Інші класифікації фразеологічних одиниць. Фразеографія (характеристика основних фразеологічних словників).

Блок 3. Сучасна українська мова (Морфологія)

Граматики та її основні поняття (розділи граматики, граматичне значення, граматична форма, граматична категорія, грамема). Типи граматичних значень. Відмінність між лексичним і граматичним значенням. Засоби вираження граматичних значень і типи граматичних форм (синтетичні, аналітичні, аналітико-синтетичні). Класифікація морфологічних категорій: корелятивні й некорелятивні, словозмінні й класифікаційні, реляційні й референційні категорії; категорії I та II рангів.

Морфологія як галузь граматики. Поняття словоформи і парадигми. Типи морфологічних парадигм (типова й часткова парадигми; повна, дефектна та надлишкова парадигми). Відмінність словоформи від слова (лексеми). Частини мови як основний предмет морфології (критерії класифікації, історія вивчення). Частини мови у функціональному аспекті (І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська).

Грамматичні категорії імен. Структура й семантика категорій роду, числа та відмінка іменників. Основні семантико-синтаксичні й формально-синтаксичні функції відмінкових грамем іменника. Питання про категорію істот – неістот в українському мовознавстві. Лексико-граматичні розряди іменників та критерії їхнього визначення (власні й загальні іменники, конкретні й абстрактні, речовинні, збірні іменники).

Іменник як центральна частина мови (семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості). Субстантивне відмінювання в сучасній українській мові (з історичним коментарем). Поділ іменників на відміни та групи. Іменники *pluralia tantum*, нульової

відміни, ад'єктивного типу. Формування сучасних іменникових парадигм (давні іменникові основи та їхня трансформація).

Прикметник як частина мови (семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості). Семантичні розряди прикметників: якісні та відносні прикметники. Ознаки якісних прикметників. Семантична диференціація відносних прикметників (власне відносні, присвійні, порядкові, займенникові). Категорія ступенів порівняння та особливості формотворення в українській мові. Семантика та особливості вживання форм компаратива й суперлатива. Прикметникові парадигми й особливості словозміни.

Числівник як частина мови (семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості). Квантитативна й нумеративна функції числівників. Семантичні (означено-кількісні: власне кількісні, дробові, збірні та неозначено-кількісні) та структурні (прості непохідні, прості суфіксальні, прості суфіксоїдні, складні й складені) розряди числівників. Числівникова словозміна та синтаксична сполучуваність з іменниками.

Проблема частиномовного статусу займенникових слів в українському мовознавстві. Провідна функція займенникових слів. Семантичні розряди займенникових слів: займенникові іменники, займенникові прикметники, займенникові числівники, займенникові прислівники. Морфологічні, синтаксичні й стилістичні особливості займенникових слів.

Дієслово як центральна частина мови (семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості). Інфінітив. Морфологічні ознаки й синтаксичні функції інфінітива. Дві основи дієслова та дієслівне формотворення. Структурні класи дієслів та дієвідмінювання. Поділ українських дієслів на дієвідміни. Дієслівні флексії.

Несловозмінні дієслівні категорії виду і стану (семантика, формотворення). Парновидові дієслова. Імперфективація та перфективація як способи творення видових корелятивів. Одно- і двовидові дієслова. Концепція трьох станів. Дієслова, що не виражають станових значень. Семантика дієслів середньо-зворотного стану. Концепція двох станів. Питання про категорію перехідності та неперехідності. Перехідні, неперехідні, непрямі перехідні дієслова, перехідні дієслова в неперехідному вживанні. Дієслівна категорія валентності. Моновалентні та полівалентні дієслова.

Словозмінні дієслівні категорії часу, способу, особи, роду і числа (семантика, формотворення, внутрішня транспозиція). Система часових форм в українській мові. Системні зв'язки категорій часу і виду. Питання про форми дійсного способу в концепції функціональної морфології української мови. Дієслова неповної особової парадигми. Безособові (моноособові дієслова). Синтаксична зумовленість невластивих дієслівних категорій особи, роду і числа.

Дієприкметник і дієприслівник: проблеми їхнього частиномовного статусу; семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки; специфіка формотворення та вживання в українській мові. Проблеми перекладу російських дієприкметників українською мовою. Дієприкметник і дієприслівник у світлі функціональної морфології І. Р. Вихованця та К. Г. Городенської. Походження українських дієприслівників (історичний коментар). Безособові предикативні форми на -НО, -ТО.

Прислівники, слова категорії стану, модальні слова (семантичні, морфологічні і синтаксичні ознаки). Семантичні розряди прислівників (якісно-означальні, кількісно-означальні, міри й ступеня, порівняльно-уподібнювальні, сумісності, часу, місця, причини, мети). Ступені порівняння і форми суб'єктивної оцінки якісних прислівників. Займенникові прислівники. Проблема слів категорії стану й модальних слів в українському мовознавстві.

Проблема частиномовного статусу службових слів, інтер'єктивів та звуконаслідувань. Семантичні й структурні розряди прийменників, сполучників і часток. Типи службових слів за способом вживання. Омонімія службових слів та повнозначних частин мови. Інтер'єктивація і транспозиція вигуків.

Блок 4. Сучасна українська мова (Синтаксис. Пунктуація)

Синтаксис як розділ граматики. Синтаксичні одиниці: типологія та ієрархія. Синтаксичні зв'язки та відношення. Словосполучення як докомунікативна непередикативна синтаксична одиниця. Критерії класифікації словосполучень: синтаксично вільні й пов'язані, прості й складні, сурядні й підрядні словосполучення. Характеристика за типом підрядного зв'язку (узгодження, прилягання й керування). Морфологічна класифікація словосполучень. Семантична класифікація словосполучень (об'єктні, обставинні, атрибутивні, суб'єктні, комплетивні, синкретичного типу).

Речення та його ознаки. Поняття передикативності, модальності і синтаксичного часу. Реальна та ірреальна, об'єктивна і суб'єктивна, стверджувальна й заперечна модальність. Класифікаційні ознаки речень: типи речень за будовою, інтонаційною оформленістю, метою висловлювання, характеристикою передикативного центру, наявністю / відсутністю поширювачів, структурною і семантичною повнотою, наявністю / відсутністю ускладнень. Структурний (формальний), логіко-семантичний і комунікативний аспекти вивчення речення. Питання про структурну схему речення та її компоненти. Способи актуального членування речення.

Головні члени речення: структурно-семантичні особливості та засоби вираження. Прості й складені підмети. Семантико-синтаксична характеристика підмета, морфологічні засоби вираження. Прості, складні й складені присудки. Типи зв'язок у складеному іменному присудку, засоби вираження іменної частини. Структура і семантика складеного дієслівного присудка. Питання про складні присудки. Синтаксичні відношення між підметом і присудком.

Другорядні члени речення: структурно-семантичні особливості та засоби вираження. Другорядні члени групи присудка (обставина, додаток). Другорядні члени групи підмета (означення). Прикладки та її різновиди. Поняття про детермінант. Синтаксичні зв'язки детермінанта з іншими членами речення.

Структурно-семантичні типи односкладних та неповних речень у сучасній українській мові. Питання про головний член односкладного речення. Означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні, номінативні речення: семантика й засоби вираження головного члена. Семантично повні й структурно неповні, семантично неповні й структурно повні, структурно й семантично неповні речення. Парцеляція. Особливості структурних схем односкладних та неповних речень.

Поняття про ускладнене речення. Трансформація простих ускладнених речень у складні. Типи ускладнень (відокремлені додатки, обставини, означення, прикладки, уточнювальні члени речення; однорідні члени речення). Речення з автономними конструкціями (вставні й вставлені конструкції, звертання). Питання про нечленовані речення, їхні різновиди.

Загальна характеристика складного речення. Поняття про передикативну частину. Засоби поєднання передикативних частин у складних реченнях. Складносурядні та безсполучникові складні речення: структурно-семантичні і типологічні особливості. Речення закритої та відкритої, пластичної й непластичної структури. Складносурядні речення з єднальними, зіставними, протиставними, градаційними та пояснювально-приєднувальними відношеннями. Безсполучникові складні речення з однотипними й різнотипними передикативними частинами. Синонімія безсполучникових і сполучникових складних речень.

Складнопідрядні двокомпонентні речення: структурно-семантичні і типологічні особливості. Сполучники й сполучні слова як засоби поєднання передикативних частин СПР. Речення нерозчленованої структури (присубстантивно-атрибутивні, атрибутивно-поширювальні та атрибутивно-видільні; з'ясувально-об'єктні з реальною та ірреальною модальністю об'єкта; порівняльно-об'єктні; займенниково-співвідносні субстантивного,

ад'єктивного й адвербіального типів; займенниково-сполучникові). Речення розчленованої структури (обставинні мети, часу, умови, причини тощо; наслідкові, супровідні).

Складнопідрядні багатоконпонентні речення. СПР багатоконпонентні з послідовною підрядністю, однорідною, паралельною супідрядністю та супідрядністю змішаного типу. Речення складної синтаксичної конструкції: структурно-семантичні й типологічні особливості. ССК з сурядним і підрядним, сурядним і безсполучниковим, підрядним і безсполучниковим зв'язком, а також зі зв'язком змішаного типу. Поняття семантичного компонента в реченнях ССК. Поняття про період.

Блок 5. Методика навчання української мови (Загальні питання методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти)

1.

Нормативно-правове й навчально-методичне забезпечення викладання української мови в закладах загальної середньої освіти. Нова українська школа. Особливості дистанційного і змішаного навчання. Чинні програми з української мови. Принципи побудови і зміст чинних програм з української мови для 5–12 класів. Змістові лінії чинних програм з української мови, їх суть і принципи реалізації. Чинні підручники з української мови. Принципи побудови підручників. Функції підручника. Посібники з української мови.

Психологічні основи навчання української мови. Мовна особистість та шляхи її розвитку.

Дидактичні основи навчання української мови. Основні підходи і закономірності навчання мови. Застосування загальнодидактичних принципів у процесі вивчення мови. Власне методичні принципи навчання мови. Методи навчання української мови. Різні підходи до класифікації методів навчання. Характеристика основних методів навчання мови. Упровадження інноваційних методів і прийомів навчання на уроках української мови.

Урок як основна форма організації навчання. Проблема уроку в сучасній лінгводидактиці. Проблема типології уроків. Технологія сучасного уроку мови. Нетрадиційні форми проведення уроку. Системний підхід у навчанні української мови. Індивідуалізація і диференціація навчання мови.

Блок 6. Методика навчання української мови (Особливості засвоєння лінгвістичної теорії)

Методика навчання фонетики й орфоєпії. Завдання вивчення фонетики. Формування орфоєпічних навичок. Методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії.

Методика навчання лексики і фразеології. Значення, місце й принципи вивчення лексики. Подолання діалектизмів, жаргонізмів та росіянізмів у мовленні учнів. Робота з тлумачним словником, словниками синонімів, фразеологізмів.

Методика вивчення будови слова. Прийоми визначення морфемної будови слова: морфемний аналіз, добір антонімів і синонімів до поданих слів, етимологічний аналіз. Методика вивчення словотвору: значення, зміст, завдання і принципи вивчення в школі. Зв'язок з будовою слова, фонетикою, лексикою, морфологією, орфографією.

Методика вивчення частин мови в школі. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Методи і прийоми теоретично-практичного вивчення частин мови.

Методика вивчення синтаксису. Етапи вивчення синтаксису. Зв'язок синтаксису з розвитком мовлення учнів. Методика ознайомлення учнів з поняттями словосполучення і

речення. Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення. Методи і прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису.

Методика навчання орфографії. Значення орфографії та її місце в шкільному курсі 11 української мови. Природа орфографічних навичок. Основні принципи навчання орфографії. Поняття про орфограми. Класифікація орфограм. Залежність навчання орфографії від принципів українського правопису. Основні прийоми навчання орфографії. Види диктантів. Методика їх проведення. Нетрадиційні диктанти.

Методика навчання пунктуації. Місце пунктуації в шкільному курсі української мови. Завдання пунктуації. Найважливіші принципи навчання пунктуації. Види вправ з пунктуації, методика їх проведення.

Блок 7. Методика навчання української мови (Формування комунікативної компетентності учнів)

Розвиток усного мовлення учнів. Основні форми роботи, методика їх проведення. Удосконалення рецептивних видів мовленнєвої діяльності. Аудіювання. Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності. Говоріння. Переказ як вид роботи з розвитку зв'язного мовлення. Види переказів. Методика їх проведення. Методика проведення уроку навчального твору.

Методика роботи зі стилістики. Функціонально-стилістичний підхід до вивчення мови. Методи і прийоми вивчення стилістики. Основні стилістичні уміння. Аналіз тексту на уроках мови, методика його проведення.

Блок 8. Методика навчання української мови (Позакласна робота з української мови. Науково-дослідницька діяльність учнів на уроках української мови й літератури та в позаурочний час)

Значення і завдання позакласної роботи. Основні форми організації позакласної роботи. Спецкурси та факультативні заняття з української мови. Завдання спецкурсів та факультативних занять, їх значення для теоретичної і практичної підготовки учнів. Особливості організації роботи факультативних груп.

Організація науково-дослідницької діяльності учнів: від перших кроків до становлення юного науковця. Академічна доброчесність: практичний вимір. Структура науково-дослідницької роботи, вимоги до її оформлення.

Блок 9. Українська усна народна творчість

Ритуально-міфологічна основа циклів календарної обрядовості. Календарно-обрядова поезія. Жанрово-стильові особливості колядок та щедрівок. Специфіка жанрів весняного циклу календарної обрядовості: своєрідність веснянок (гаївок, гагілок, маївок). Купальські пісні, їх зв'язок з міфологією та обрядами. Ритуально-міфологічна основа та жанри осіннього циклу календарно-обрядової творчості.

Характеристика жанрів народних пісень. Жанрово-стильові ознаки й poetика історичних, соціальних, родинно-побутових пісень.

Жанр народної казки. Казки про тварин, чарівні, соціально-побутові, новелістичні, гумористичні казки, казки-легенди, казки-анекдоти, казки-притчі, кумулятивні казки. Національна специфіка казок.

Характеристика жанрів українського героїчного епосу: билини, думи, перекази, оповідання. Періодизація та циклізація. Провідні сюжети і теми. Поняття про пісні-хроніки.

Блок 10. Давня українська література

Поняття про стилі давньої української літератури (монументалізм, орнаменталізм, Відродження й Реформація, Бароко). Виникнення старокиївського літописання. «Літопис руський»: історія створення, редакції, композиція. «Повість минулих літ». Оповідання про князя Олега (походи на Візантію, смерть від коня свого). Загибель Ігоря Рюриковича від деревлян. Легенди про княгиню Ольгу. Про життя і смерть князя Святослава. Сказання про хрещення Русі при Володимирі у 988 році. Легенда про білгородський кисіль. Оповідання про братів-мучеників Бориса і Гліба (1015 р.). Повість про осліплення Василька Тербовлянського. «Повчання Володимира Мономаха». Київський літопис, Галицько-Волинський літопис.

Історія відкриття і видання «Слова про Ігорів похід», проблеми автентичності, датування та авторства. Найдавніша пам'ятка ораторського мистецтва, перлина літератури Київської Русі. Гіпотези щодо авторства Б. Рибаківа, О. Назаревського, Л. Махновця, П. Білоуса та ін. Особливості композиції, сюжету, поетичної мови. Ідейна лінія твору.

Причини виникнення полемічної літератури. Репрезентанти полемічної літератури, її жанри різновиди. Полемічна література кінця XVI – поч. XVII ст. як явище бароко. Іван Вишенський в українській полемічній літературі («Викриття диявола – миродержця», «Порада», «Зачапка мудрого латинника з глупим русином», «Видовище мисленне», «Послання до єпископів...»). Письменник-полеміст протилежного табору (Петро Скарга). Творчість Герасима та Мелетія Смотрицького, Касіяна Саковича, загальна характеристика «Палінодії» Захарія Копистенського, «Перестороги» невідомого автора, «Апокрисису» Христофора Філалета.

Шкільна драма, її походження, система жанрів, зв'язок із західноєвропейським театром. Декламації та діалоги. Різдвяна драма («Комедія на день Різдва Христова» Дмитра Туптала (1702 р.); «Комическое действе...» Митрофана Довгалевського (1736–1737 рр.). Великодня драма («Слово о збуреню пекла» (I пол. XVII ст.), «Торжество Естества Человеческаго» (1706 р.), «Царство Натури Людської...» (1698 р.) та «Трагедокомедія» С. Ляскоронського (1737–1738 рр.). Житійна або агіографічна драма (міраклі). Повчальна драма (мораліте): «Трагедія руська» (поч. XVII ст.), «О багаче и Лазаре» (XVII–XVIII ст.), «Розмова во кратце о душе грешной» (XVII–XVIII ст.) та «Воскресеніє мертвих...» Г. Кониського (1746–1747 рр.). Історична драма: трагедокомедія «Владимир» (1705 р.) Феофана Прокоповича та драма невідомого автора «Милость Божія» (1728 р.).

Час і причини появи козацьких літописів. Загальна характеристика «Літопису Самовидця» (хронологічні рамки 1648–1702 рр.). Барокові риси літопису Гадяцького полковника Григорія Грабянки (1710 р.) та літопису Самійла Величка (1720 р.). Відмінності індивідуальних авторських стилів козацьких літописів. Змістове наповнення, особливості зображення історичних осіб.

Роль і місце творчості Григорія Сковороди в історії української літератури. Ідейно-художня характеристика збірки «Саду божественних пісень». Ідейно-художній аналіз 1-2 поезій («Ах поля, поля зелені», «Ой ти, птичко желтобоко», «Стоїть явір над водою», «Всякому городу нрав і права» та ін.). Вірші Г. Сковороди поза збіркою («De Libertate»). Філософська проза та її зв'язок з античною літературою і працями викладачів КМА («Начальная дверь ко христіанскому добронравію», «Наркісс. Розглагол о том: узнай себя», «Симфонія, нареченная Книга Асхань о познанні самого себе», «Розговор, називаемий Алфавит, или Букварь мира», «Благодарний Еродій», «Убогий Жаворонок»). Загальна характеристика збірки «Байки Харківські». Ідейно-художній аналіз 1-2 байок на вибір («Вітер і Філософ», «Оселок і Ніж», «Орел і Черепаха», «Сова і Дрозд», «Змія і Буфон» та ін.).

Блок 11. Історія української літератури ХІХ

Поняття по нову українську літературу. Загальна характеристика творчої спадщини Івана Котляревського. Жанрові та стильові особливості поеми «Енеїда». Риси давньої й нової української літератури в «Енеїді» І. Котляревського. «Котляревщина» як історико-культурне поняття.

Поняття про сентименталізм та особливості його розвитку в українській літературі. Проблематика, національний колорит, роль побутово-етнографічних картин повісті «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка. Співвідношення морально-етичного й соціального начал конфлікту повісті «Сердешна Оксана». Викривальний характер повісті «Козирдівка». «Салдацький патрет» як художній твір і маніфест українського письменника, свідомого його національної ідентичності. Засоби творення гумористичного ефекту в оповіданнях Г. Квітки-Основ'яненка «Мертвецький Великдень», «От тобі й скарб», «Пархімове снідання». Українське суспільство за часів Великої Руїни у повісті «Конотопська відьма». Роль бурлеску та фантастики в розкритті ідеї твору.

Гоголезнавчий дискурс в українському літературознавстві. Український колорит збірки «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» М. Гоголя. Героїчна історія України та її національних характерів у повісті «Тарас Бульба».

«Чорна рада» П. Куліша – перший український історичний роман. Вальтерскоттівська романтична традиція та літописні витоки. Ідейно-художня характеристика твору.

Багатогранність творчої діяльності Т. Шевченка, його місце в історії літератури, у розвитку суспільно-політичної, філософської та естетичної думки. Періодизація його творчості. Рання творчість Т. Шевченка, її романтичний характер. Ідейно-художній аналіз балади «Причинна», поем «Гайдамаки», «Катерина». Загальна характеристика творчості Т. Шевченка періоду «Трьох літ» (1843–1847 рр.); ідейно-художня характеристика творів «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим...», «Великий льох». Творчість Т. Шевченка 1847–1857 рр. Цикл «В казематі». Політична сатира Т. Шевченка, оцінка її І. Франком. Творчість Т. Шевченка 1857–1861 рр. Значення творчості Т. Шевченка для формування постколоніального типу національно-громадянської свідомості українців. Т. Шевченко в сучасному літературознавстві й критиці.

Поняття про реалізм в українській літературі. Антикріпосницька спрямованість творчості Марка Вовчка. Сучасне прочитання повісті «Три долі» Марка Вовчка.

Поняття літературного народництва. Художня проза І. Нечуя-Левицького: про українське село («Кайдашева сім'я», «Микола Джеря», «Дві московки»), про життя духовенства («Старосвітські батюшки і матушки»), інтелігенції (Хмари») та з історії України («Князь Єремія Вишневецький» та «Гетьман Іван Виговський»). І. Нечуй-Левицький – етнограф-фольклорист, лінгвіст та письменник.

Поняття про психологізм реалістичної творчості Панаса Мирного. Проблема жанру роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Соціально-психологічний роман «Повія» в багатстві ідей та художніх засобів. Багатозначність і символічність образу повії в романі. Ідейно-художня характеристика творів: «Лихі люди», «Лихий попутав», «Лимирівна».

Поняття про український соціально-побутовий театр. «Театр корифеїв». Традиції й новаторство п'єс М. Кропивницького. Ідейно-художня характеристика творів «Дай серцю волю, заведе в неволю», «Глитай, або ж Павук», «Доки сонце зійде – роса очі виїсть».

Майстерність сатиричних образів І. Карпенка-Карого. Викриття нищівності потягу до збагачення будь-якою ціною в комедії «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого. Художня репрезентація проблеми «хазяйського колеса» в драмі «Хазяїн». Способи творення образу Пузиря. Конфліктосфера комедії «Мартин Боруля» та способи її розкриття.

Іван Франко – вершинна постать українського літературного народництва і передвісник українського модернізму. Етапи світоглядної еволюції та їхнє відображення у

творчості. Відображення громадянського і мистецького світогляду І. Франка у збірках ліричних творів. «Зів'яле листя» – перший вияв декадентської естетики в українській літературі. Поеми І. Франка, масштаби проблематики й символізму («Похорон», «Мойсей»). Прикмети натуралістичної поетики у прозі І. Франка («Борислав сміється», «Перехресні стежки»). Іван Франко як критик і літературознавець.

Поняття про ранній український модернізм (філософська основа, ідейні, художні ознаки). Сильові версії українського модернізму. Леся Українка як теоретик і практик неоромантизму. Основні мотиви лірики Лесі Українки. Ідейно-художній аналіз одного поетичного циклу на вибір. Проблематика, образи, художня оригінальність драматичних поем Лесі Українки («Блакитна троянда», «Одержима», «Бояриня»). Неоромантизм і символізм драми-феєрії «Лісова пісня».

Феміністична домінанта творчості О. Кобилянської. Проблема емансипації жінки в умовах патріархального суспільства XIX ст. («Людина», «Царівна»). Ніцшеанство, психологізм і неоромантизм у творчості О. Кобилянської («Вальс меланхолійний», «В неділю рано зілля копала», «Земля»).

Поняття про новелу та її місце в жанровій системі раннього українського модернізму на прикладі творів М. Коцюбинського, В. Стефаника, В. Винниченка.

Еволюція поетики прози М. Коцюбинського від реалізму до імпресіонізму. Ідейно-художній аналіз новел «Цвіт яблуні», «Сон», «Intermezzo», «Хвала життю!». Ідейне і стилістичне новаторство повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків».

Експресіоністична тенденція творчості В. Стефаника. Новели «Майстер», «Камінний хрест», «Марія», «Сини»: прийоми психологізації зображення (художня деталь, контраст, монологічна оповідь).

Блок 12. Історія української літератури XX ст.

Розвиток модерністського дискурсу в українській літературі на початку XX ст. Дискурс модернізму в концепціях «молодомузівців» і «хатян». Літературна діяльність В. Винниченка. Проблематика прозової творчості митця («Сонячна машина», «Записки кирпатого Мефістофеля», «Чесність з собою»). Поняття про «живий символ» у драматургії В. Винниченка («Брехня», «Чорна Пантера і Білий Ведмідь» та ін.).

Течії модернізму в українській літературі 20-х рр. XX ст. (символізм, футуризм, «неокласицизм», експресіонізм, неоромантизм та ін.). Світоглядні й стильові ознаки модернізму в українській прозі 20–30-х років XX ст. (Микола Хвильовий, Григорій Косинка та ін.).

«Кларнетизм» як індивідуальний стиль творчості П. Тичини. «Неокласики» в українській літературі. Основні мотиви і висока майстерність поезії М. Рильського, М. Зерова. Імпресіоністична поезія Є. Плужника.

Художня (стильова, інтермедіальна) своєрідність прозового доробку Ю. Яновського. Психологічна проза В. Підмогильного та В. Домонтовича. Жанр інтелектуального роману. «Місто» В. Підмогильного – роман кар'єри, роман виховання. Екзистенційна проблематика твору. Жанр белетризованої біографії у творчості В. Домонтовича («Романи Куліша», «Аліна й Костомаров»). Екзистенційна проблематика в романах В. Домонтовича («Доктор Серафікус», «Без ґрунту»). Постаць героя-інтелектуала у творах В. Підмогильного та В. Домонтовича.

«Празька школа поетів»: визначальні теми, мотиви, концепція поетичної творчості. Специфіка зародження та формування діаспорної української літератури. Моделювання національної ідентичності в поезії Празької школи. Феномен «вісниківської квадриги». Концепт «національного чину» в творчості Є. Маланюка.

Літературна дискусія 1925–1928 рр.: загальна характеристика явища. «Романтика вітаїзму» М. Хвильового. Організація літературних сил в окремих спілках, групах та

об'єднаннях у 20–30-х роках ХХ ст. Памфлети М. Хвильового: концептуальні засади (поняття «психологічної Європи» та «олімпійства», критика «червоної халтури», гасло «геть від Москви!»). «Азіатський ренесанс» та «романтика вітаїзму» М. Хвильового. «ВАПЛІТЕ». Тема революції й національних змагань у творчості Миколи Хвильового.

О. Довженко як творець жанру кіноповісті. Основні риси індивідуального стилю митця. «Зачарована Десна» – своєрідність оповіді, позиція оповідача. «Україна в огні», «Повість полум'яних літ» – проблематика творів, спосіб зображення подій. Інтермедіальна специфіка творчого феномену О. Довженка (кінофільми «Звенигора», «Земля»).

Третя хвиля еміграції. Поняття про «МУР»: продуктивність, амбівалентність дискурсів. Ідейно-художня характеристика роману І. Багряного «Сад Гетсиманський». Публіцистична діяльність І. Багряного («Чому я не хочу вертатись до СРСР?»). Риси необароко у творчості В. Барки.

Шістдесятництво як літературне явище. Ідейно-художні здобутки поезії шістдесятників (В. Симоненко, І. Драч, М. Вінграновський, Л. Костенко, І. Калинець та ін.). Тематика, проблематика, художня своєрідність прози Г. Тютюнника. Творчий феномен В. Стуса – екзистенційні та філософські мотиви, принцип «самособоюнаповнення».

Жанр історичного роману в українській літературі II половини ХХ ст. Художня специфіка романістики П. Загребельного. Творчість Валерія Шевчука: характерні теми, мотиви, система образів. Специфіка жанру «химерної прози» (В. Земляк «Лебедина зграя», О. Ільченко «Козацькому роду нема переводу»). Риси «химерного» роману в творі В. Шевчука «Дім на горі». «Птахи з невидимого острова» як роман-антиутопія. Неоміфологізм у творчості В. Шевчука.

Герметизм в українській поезії II пол. ХХ ст. (Нью-Йоркська група, Київська школа). Нью-Йоркська група поетів (Ю. Тарнавський, Е. Андієвська, Б. Бойчук, Б. Рубчак та ін.) та поети «Київської школи» (В. Кордун, В. Голобородько, М. Воробйов, М. Григорів) – якісно новий рівень розвитку поетичного письма. Екзистенційні мотиви в поезії поетів Нью-Йоркської групи (на прикладі творчості одного з представників угруповання – за вибором студента). Міфологічне світовідчуття у творчості поетів Київської школи (на прикладі творчості одного з представників Київської школи). Сюрреалізм у поезії Е. Андієвської, Ю. Тарнавського, М. Воробйова, М. Григоріва.

Епатаж кінця 80-х у творчій діяльності об'єднань «Нова література», «Бу-Ба-Бу», «Пропала грамота». Постколоніальний дискурс у творчості О. Забужко. Літературний процес 80-х як послідовне і різнобічне заперечення соцреалістичних ідеологем (чергова спроба модернізму). Діяльність літературного угруповання «Бу-Ба-Бу»: балаганні дієства, ігрова атмосфера, зміна масок, театралізація дійсності, іронія та пародіювання. «ЛуГоСад» як літературний ар'єргард. Постмодерністські прийоми розхитування, дестабілізації, руйнування традиційних світоглядних та соціокультурних форм у поетичних маніфестах «Нової літератури» та «Пропалої грамоти». Феміністичні та постколоніальні мотиви у повісті О. Забужко «Польові дослідження з українського сексу». Характерні риси постмодернізму у творчості Ю. Андруховича.

Блок 13. Методика навчання української літератури (Загальні основи методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти)

Нормативно-правове й навчально-методичне забезпечення викладання української літератури в закладах загальної середньої освіти. Реалізація концепції «Нова українська школа». Особливості дистанційного і змішаного навчання. Чинні програми з української літератури. Особливості модельних початкових програм Нової української школи. Принципи побудови і зміст чинних програм з української літератури для 5–12 класів. Змістові лінії чинних програм з української літератури, їх суть і принципи реалізації. Чинні підручники з української літератури. Принципи побудови підручників. Функції підручника. Посібники з української літератури.

Зв'язки методики навчання української літератури з іншими науками.

Загальнодидактичні і специфічні принципи навчання української літератури. Основні підходи і закономірності навчання мови. Завдання літературної освіти і вимоги до фахової підготовки вчителя. Специфіка сприймання літератури учнями різного віку.

Методи навчання української літератури. Різні підходи до класифікації методів навчання. Характеристика основних методів навчання літератури. Упровадження інноваційних методів і прийомів навчання на уроках української літератури.

Урок як основна форма організації навчання. Специфіка уроку літератури і вимоги до нього. Класифікація уроків української літератури.

Технологія сучасного уроку літератури. Нетрадиційні форми проведення уроку.

Дистанційне та змішане навчання на уроках української літератури у ЗЗСО. Цифрові інструменти та платформи.

Блок 14. Методика аналізу художнього твору у ЗЗСО та особливості вивчення біографії та індивідуального стилю письменника

Загальнопедагогічні й науково-літературознавчі принципи та їх застосування і процеси аналізу художнього твору. Проблема шляхів аналізу художнього твору в методиці навчання української літератури. Цілісний (послідовний, подієвий, аналіз твору услід за автором). Методика його проведення. Пообразний шлях аналізу художнього твору у шкільному курсі літератури. Проблемно-тематичний шлях аналізу. Елементи літературознавчого аналізу тексту та його місце у практиці ЗЗСО.

Методика визначення ідейно-тематичної основи твору. Послідовність розкриття образу-персонажа. Специфіка аналізу змістовних складників художнього твору.

Особливості аналізу творів різних родів і жанрів. Шкільний аналіз епічних творів. Своєрідність аналізу та інтерпретації ліричних творів. Особливості вивчення драматичних творів. Специфіка аналізу міжродових жанрів. Шкільний аналіз фольклорних творів

Завдання, принципи, джерела форми вивчення біографії та індивідуального стилю письменника. Методи викладу життєпису майстра слова. Особливості вивчення біографії автора в основній та старшій школі. Використання літературно-краєзнавчих матеріалів у процесі вивчення життєпису письменника. Вивчення індивідуального стилю. Інноваційні технології під час вивчення біографії автора.

Блок 15. Методика розвитку мовлення

Методика розвитку усного і писемного мовлення на уроках української літератури. Письмові роботи з української літератури та методика їх проведення. Види письмових робіт в основній та старшій школі. Основні вимоги до учнівського твору та підготовка до його написання.

Жанри монологічних висловлювань на уроках української літератури. Ефективні прийоми розвитку усного мовлення.

Блок 16. Специфіка уроків позакласного читання, літератури рідного краю, вступних і підсумкових занять

Методичні засади організації уроків позакласного читання. Позакласна та позашкільна робота з літератури та її місце у практиці словесників. Форми позакласної роботи з літератури у сучасній школі. Види та призначення літературного гуртка у ЗЗСО. Організація шкільного літературного музею і кабінету та їх роль у літературній освіті молоді. Уроки позакласного читання у школі.

Методика вивчення літератури рідного краю. Особливості вступних уроків. Методика проведення підсумкових уроків.

Блок 17. Інтеграція медіаграмотності на уроках літератури у ЗЗСО

Поняття про медіаосвіту та законодавча база. Специфіка поняття медіаграмотність та медіакомпетентність. Медіакомпетентності вчителя-словесника. Специфіка впровадження елементів уроків з інфомедійної грамотності на уроках української літератури. Методичні прийоми. Моделювання кейсів, практико-орієнтованих різнопланових вправ із немедіаграмотності відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Блок 18 Особливості впровадження інклюзивного навчання у ЗЗСО

Специфіка поняття *інклюзивна освіта*. Законодавча база інклюзії. Принципи інклюзивного навчання та освітнього середовища. Принципи роботи вчителів, асистентів в інклюзивному класі. Батьки як члени команди психолого-педагогічного супроводу. Різновиди інклюзії у дітей та педагогічні завдання. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів), рівень підтримки. Особливості впровадження інклюзивного навчання на уроках української літератури та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

2. ПИТАННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

3.1. Сучасна українська мова

1. Фонетика, її об'єкт, предмет і завдання. Система фонетичних одиниць (звук, склад, фонетичне слово, фонетична синтагма, фраза). Поняття про звук. Класифікації звуків сучасної української мови.
2. Різновиди фонетичних змін (модифікацій) у мовленнєвому потоці: позиційні (редукція голосних, вокалізація приголосних), комбінаторні (акомодація, асиміляція, дисиміляція, спрощення, стягнення, подовження, подвоєння).
3. Фонологія, її об'єкт, предмет і завдання. Учення про фонему. Функції і варіанти фонем. Класифікація фонем сучасної української літературної мови.
4. Акцентологія як наука про словесний наголос. Характеристика і функції словесного наголосу в сучасній українській літературній мові. Синтагматична і парадигматична характеристика наголосу.
5. Морфеміка як розділ мовознавства. Морфема та її ознаки. Морфема і морф, аломорфи і варіанти морфем. Структурні типи і семантика морфем у сучасній українській літературній мові. Поняття про основу слова.
6. Словотвір, його предмет і завдання. Поняття мотивації у словотворенні. Основні одиниці словотворення. Поняття про спосіб словотворення. Морфемні та неморфемні способи словотворення.

7. Предмет і завдання лексикології. Слово як одиниця мовної системи. Лексичне значення слова. Пряме і переносне значення. Структура лексичного значення. Лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи (синонімічні, антонімічні, омонімічні, патронімічні, гіпонімічні, партитивні та еквонімічні відношення).
8. Фразеологія. Поняття фразеологізму. Ознаки фразеологізмів. Типи фразеологічних одиниць. Фразеографія.
9. Іменник як центральна частина мови. Субстантивне відмінювання в сучасній українській мові (з історичним коментарем).
10. Лексико-граматичні розряди іменників. Категорія істот – неістот в українському мовознавстві. Структура й семантика категорій роду, числа іменників. Категорія відмінка іменника. Функції відмінкових грамем іменника.
11. Прикметник як частина мови. Семантичні розряди прикметників. Семантична диференціація відносних прикметників. Категорія ступенів порівняння та особливості формотворення в українській мові. Відмінювання прикметників.
12. Числівник як частина мови. Квантитативна й нумеративна функції числівників. Семантичні та структурні розряди числівників. Числівникова словозміна та синтаксична сполучуваність з іменниками.
13. Проблема частиномовного статусу займенникових слів в українському мовознавстві. Семантичні розряди займенникових слів: займенникові іменники, займенникові прикметники, займенникові числівники, займенникові прислівники.
14. Дієслово як центральна частина мови. Інфінітив і його ознаки. Дві основи дієслова та дієслівне формотворення. Структурні класи дієслів та дієвідмінювання.
15. Словозмінні дієслівні категорії часу, способу, особи, роду і числа (семантика, формотворення, внутрішня транспозиція). Системні зв'язки категорій часу і виду. Дієслова неповної особової парадигми. Безособові (моноособові дієслова).
16. Дієприкметник і дієприслівник: проблеми їхнього частиномовного статусу; семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки; специфіка формотворення та вживання в українській мові. Безособові предикативні форми на -НО, -ТО.
17. Прислівники. Семантичні розряди прислівників. Ступені порівняння і форми суб'єктивної оцінки якісних прислівників. Займенникові прислівники. Проблема слів категорії стану в українському мовознавстві. Семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки слів категорії стану.
18. Словосполучення як номінативна непередикативна синтаксична одиниця. Головні та відмінні ознаки слова і словосполучення, речення і словосполучення. Типи словосполучень: за семантико-синтаксичними відношеннями, за морфологічним вираженням головного слова, за ступенем злитості їхніх компонентів, за будовою.
19. Речення як предикативна синтаксична одиниця. Ознаки речення: предикативність, модальність, відтворюваність, членованість, інтонаційна завершеність, смислова завершеність тощо. Типи речень: за структурою, модальністю, співвідношенням з об'єктивною дійсністю, експресією. Питання про нечленовані речення, їхні різновиди.

20. Головні члени речення. Кваліфікаційні ознаки підмета, особливості його реалізації. Кваліфікаційні ознаки присудка, типи присудка: простий, його різновиди, складений дієслівний, складений іменний, складений прислівниковий, складений тричленний, складний (подвійний).

21. Другорядні члени речення: структурно-семантичні особливості та засоби вираження. Нове вчення про другорядні члени речення. Поняття про детермінант, дуплексив. Синкретичні члени речення.

22. Поняття односкладного речення. Структурно-семантичні типи односкладних речень. Статус неповних речень у сучасній українській мові. Типи неповних речень.

23. Поняття про формально ускладнене речення. Типи ускладнень та їх особливості: напівпредикативні (відокремлені) конструкції. Опосередковані (уточнювальні та пояснювальні) компоненти як формальні ускладнювачі простого речення. Однорідні члени речення як компоненти ряду та формальні ускладнювачі простого речення.

24. Основні різновиди складносурядних і безсполучникових складних речень. Характеристика структурних особливостей та семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами.

25. Складнопідрядні двокомпонентні речення. Типологія класифікацій складнопідрядних речень. Структурно-семантичні різновиди складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення з кількома підрядними.

3.2 Історія української літератури

1. Поняття про фольклор. Походження, теми, мотиви, образність, ритмічна організація календарно-обрядової поезії. Загальна характеристика жанрів думи та історичної пісні. Ідейно-художній аналіз «Думи про Марусю Богуславку», «Думи про козака Голоту», «Максим козак Залізник» (на вибір).

2. «Слово про похід Ігорів» як видатна пам'ятка давньої української літератури (історична основа, провідна ідея поеми та художні засоби її втілення). Розвиток літописання в Київській Русі. Жанрова своєрідність «Повісті минулих літ. Риси монументального стилю.

3. Поняття полемічної літератури кінця XVI – поч. XVII ст., причини виникнення, проблематика, основні жанри, представники. Особливості авторського стилю, риси барокової естетики Івана Вишенського на прикладі одного твору на вибір (наприклад, «Викриття диявола – миродержця», «Порада», «Послання до єпископів...»).

4. Особливості композиції та тематики збірки Г. Сковороди «Сад божественних пісень». Ідейно-художній аналіз 1 поезії на вибір («Ах поля, поля зелені», «Ой ти, птичко желтобоко», «Всякому місту звичай і права» та ін.). Ідейно-художній аналіз 1 байки на вибір («Вітер і Філософ», «Оселок і Ніж», «Орел і Черепаха», «Сова і Дрозд», «Змія і Буфон» або ін.).

5. Поняття про нову українську літературу. Літературна діяльність І. Котляревського. «Енеїда» І. Котляревського на межі давньої й нової української літератури. Г. Квітка-Основ'яненко в новій українській літературі. Чинники сатири, сентименталізму, бурлеску в «Салдацькому патреті», «Марусі», «Конотопській відмі».

6. Загальна характеристика світогляду й літературної спадщини П. Куліша. Історичний дискурс роману П. Куліша «Чорна рада» (історична доба, образи історичних діячів, типи національних характерів, зображення українського побуту, звичаїв, художня мова).

7. Мистецький феномен Т. Шевченка – основа антиколоніального дискурсу в Україні та чинник формування постколоніальної свідомості. Загальна характеристика романтичного періоду творчості Т. Шевченка (лірика, балади, поеми). Ідейно-художній аналіз поем «Гайдамаки», «Катерина», балади «Причинна».
8. Поняття про реалізм та народництво в українській літературі. Повість І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Національно-психологічна тенденція роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».
9. Поняття про «театр корифеїв». Художня репрезентація проблеми «хазяйського колеса» в драмі І. Карпенка-Карого «Хазяїн». Конфліктосфера комедій «Сто тисяч» та «Мартин Боруля».
10. Поняття світоглядної еволюції Івана Франка та її відображення в епічних творах «Воа constrictor», «Перехресні стежки». Громадянські мотиви збірки «З вершин і низин». Психологічна тенденція збірки «Зів'яле листя».
11. Поняття про ранній український модернізм (філософська основа, ідейні, художні ознаки) та його стильові версії. Характеристика світоглядних та естетичних засад неоромантизму в творчості Лесі Українки («Одержима», «На полі крові», «Лісова пісня» та ін.).
12. Характеристика світоглядних та естетичних засад неоромантизму на прикладі творчості О. Кобилянської («Царівна», «Valse melancolique», «Земля»).
13. Поняття про новелу та її місце в жанровій системі раннього українського модернізму на прикладі творів М. Коцюбинського («Цвіт яблуні», «Intermezzo») та В. Стефаника («Камінний хрест», «Марія», «Сини»). Прийоми психологізації зображення.
14. Проблематика, конфлікти, система образів модерністської драматургії В. Винниченка («Брехня», «Чорна Пантера і Білий Медвідь» або інші). Риси утопії та антиутопії в романі В. Винниченка «Сонячна машина».
15. Поняття «розстріляного відродження» в українській літературі. Життєва доля і драматургія М. Куліша («Народний Малахій», «Патетична соната», «Маклена Граса»). Світоглядні й стильові ознаки прози Ю. Яновського. Художня своєрідність (стильова, інтермедіальна) романів Ю. Яновського «Майстер корабля», «Чотири шаблі».
16. Жанрові ознаки інтелектуального роману на прикладі творів В. Підмогильного («Місто») та В. Домонтовича («Доктор Серафікус», «Без ґрунту»). Символомислення та функції інтермедіальності в романі «Без ґрунту».
17. Світоглядні й стильові ознаки модернізму в українській прозі 20–30-х років ХХ ст. на прикладі творів Миколи Хвильового («Сині етюди», «Арабески», «Вальдшнепи» та інші). Позиція М. Хвильового в літературній дискусії 1925–1928 рр. Поняття про «романтику вітаїзму».
18. Поняття про модерністські стилі в українській поезії 1920-х–1930-х рр. на прикладі футуризму М. Семенка, «неокласики» М. Зерова та символізму М. Драй-Хмари. Інтерпретація твору на вибір.
19. Поняття про «празьку школу». Риси індивідуального поетичного стилю Є. Маланюка, О. Ольжича, Н. Лівіцької-Холодної, О. Лятуринської. Інтерпретація твору на вибір.
20. Поняття про «МУР»: продуктивність, амбівалентність дискурсів. Публіцистична діяльність І. Багряного («Чому я не хочу вертатись до СРСР?»). Ідейно-художня характеристика роману І. Багряного «Сад Гетсиманський». Риси необароко у творчості В. Барки.
21. Основні риси індивідуального стилю кіноповістей О. Довженка «Зачарована Десна», «Україна в огні», «Повість полум'яних літ». Інтермедіальна специфіка творчого феномену О. Довженка (кінофільми «Звенигора», «Земля»).
22. Поняття про українське «шістдесятництво». Світоглядні та естетичні засади творчості В. Симоненка, І. Драча, М. Вінграновського, Л. Костенко, І. Калинця.

Гр. Тютюнника. Творчий феномен В. Стуса – екзистенційні та філософські мотиви, принцип «самособоюнаповнення».

23. Поняття про «химерну прозу» в українській літературі на прикладі творів В. Земляка «Лебедина згряя», О. Ільченка «Козацькому роду нема переводу», В. Шевчука «Дім на горі». Неоміфологізм у творчості В. Шевчука на прикладі роману «Птахи з невидимого острова».

24. Поняття герметичної поезії в українській літературі II пол. XX ст. Ідейно-художня характеристика творчості членів Нью-Йоркської групи (Ю. Тарнавського, Е. Андіївської, Б. Рубчака, П. Килини на вибір). Герметична поезія Київської школи (В. Кордун, В. Голобородько, М. Воробйов, М. Григорів).

25. Поняття про постмодернізм в українській літературі 1980-х–1990-х рр. Прикметні ознаки ліричного й епічного мислення Ю. Андруховича (романи «Рекреації», «Перверзія», «Таємниця»). Формування постколоніального й посттоталітарного дискурсу в українській літературі на межі XX–XXI ст. у творчості О. Забужко («Польові дослідження з українського сексу», «Казка про калинову сопілку»).

3.3. Методика навчання української мови і літератури

Теоретичний блок

1. Методика української мови як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання методики навчання української мови. Лінгводидактика й методика мови. Наукові засади методики мови (лінгвістичні, психологічні та психолінгвістичні, лінгводидактичні).

2. Лінгводидактичні чинники методики навчання мови (загальна характеристика підходів, закономірностей, принципів, методів, прийомів і засобів навчання).

3. Зміст навчання і структура шкільного курсу української мови в закладах загальної середньої освіти. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Основні положення Нової української школи. Принципи побудови і зміст чинних програм і підручників з української мови.

4. Дистанційне і змішане навчання на уроках української мови та літератури: мета, завдання, методи, форми, чинники, ознаки. Історія становлення дистанційного навчання. Психологічні й дидактичні основи дистанційного навчання. Технічні особливості організації дистанційного навчання. Цифрові інструменти та платформи та ефективність їх застосування.

5. Інклюзивне навчання, його специфіка і нормативна база. Індивідуальне адаптоване календарно-тематичне планування з української мови. Психолого-педагогічні основи навчання дітей з особливими освітніми потребами. Методи і прийоми навчання української мови при інклюзивному навчанні.

6. Технологія й методика навчання мови. Класифікація методів навчання мови як лінгводидактична проблема. Поняття про методи і прийоми навчання української мови. Характеристика методів навчання. Інноваційні методи навчання української мови.

7. Технологія сучасного уроку. Вимоги до сучасного уроку. Основні завдання сучасного уроку. Дидактичні основи класифікації уроків української мови. Планування уроків мови та підготовка до них. Спостереження й аналіз уроку.

8. Методика вивчення фонетики, графіки, орфоєпії: поняття, завдання, система вправ та методика їх проведення.

9. Особливості навчання лексикології (поняття, значення, завдання, система вправ). Словникова робота на уроках української мови. Спільне й відмінне в поняттях «словникова робота» й «вивчення лексики».
10. Граматика в шкільному курсі української мови. Основні напрями вивчення граматики. Особливості вивчення морфології. Принципи навчання морфології. Вивчення морфології на синтаксичній основі.
11. Методика вивчення синтаксису (поняття, значення, завдання, система вправ).
12. Методика засвоєння української орфографії і пунктуації (поняття, значення, завдання, система вправ). Типи диктантів, методика їх проведення.
13. Методика вивчення пунктуації (поняття, значення, завдання, система вправ).
14. Мета, завдання, об'єкт, предмет вивчення, підходи, принципи формування комунікативних умінь і навичок учнів. Основні напрями роботи з розвитку мовлення учнів.
15. Значення і завдання позакласної роботи. Основні форми організації позакласної роботи. Спецкурси та факультативні заняття з української мови та літератури. Особливості організації роботи факультативних груп.
16. Методика української літератури як наука і навчальна дисципліна. Її об'єкт, предмет, структура та зв'язок з іншими науками. Методи наукового дослідження в методиці навчання української літератури.
17. Нормативна документація вчителя-словесника у контексті реалізації концепції Нової української школи. Принципи побудови і зміст чинних програм і підручників з української літератури.
18. Компетентності учня Нової української школи на уроках української літератури: загальна характеристика.
19. Методичні основи проведення сучасного уроку української літератури: специфіка уроку і вимоги до нього. Дидактичні основи класифікації уроків літератури. Критерії ефективності сучасного уроку української літератури. Прийоми активізації роботи на уроках української літератури.
20. Методи навчання української літератури: основні класифікації. Методи критичного мислення на уроках української літератури: специфіка поняття та різновиди діяльності. Тексти «нової природи» на уроках української літератури: загальна характеристика.
21. Методика аналізу художнього твору у школі. Принципи та шляхи аналізу художнього твору у ЗЗСО. Основні етапи вивчення художнього твору та його сприймання учнями.
22. Особливості аналізу творів різних родів і жанрів. Вивчення епічних творів у школі. Шкільний аналіз ліричних творів. Особливості вивчення драматичних творів. Специфіка аналізу міжродових жанрів. Своєрідність аналізу фольклорних творів.
23. Вивчення життєпису письменника та індивідуального стилю автора в основній та старшій школі: загальна характеристика.

24. Методика розвитку усного й писемного мовлення учнів. Позакласна та позашкільна робота з літератури у сучасній школі.

25. Особливості проведення уроків української літератури з інтеграції медіаграмотності: специфіка поняття, методи та прийоми.

Практичний блок

1. Визначте основні етапи уроку вивчення нового матеріалу. Продемонструйте на прикладі уроку “Ступені порівняння прикметників” (6 клас).
2. Окресліть методи і прийоми (традиційні й інтерактивні) під час закріплення матеріалу з теми “Правила вживання апострофа” (5 клас).
3. Поясніть, чому вчитель почав опрацювання теми “Творення присвійних прикметників” з повторення іменників I і II відміни та поділу їх на групи. Розробіть фрагмент уроку для пояснення цієї теми.
4. Складіть план-конспект уроку навчального переказу (тему визначте самостійно).
5. Розробіть фрагмент уроку з теми за вашим вибором, передбачивши застосування інтерактивного методу (прийому) навчання.
6. Охарактеризуйте основні етапи уроку навчального твору (7 клас).
7. Складіть план-конспект уроку вивчення біографії письменника (тему і клас визначте самостійно).
8. Змодельуйте вивчення невеликого епічного твору на занятті української літератури (тему і клас визначте самостійно).
9. Скласти (схематично) модель компетентісно-діяльнісного літературного заняття (тема і клас – за вибором студента).
10. Скласти план-конспект уроку української літератури засвоєння нових знань, передбачивши застосування методів критичного мислення (тема і клас – за вибором студента).
11. Подати приклади 2х завдань з інфомедійної грамотності, які ви застосуєте на уроці української літератури (тема і клас – за вибором студента).
12. Розробіть фрагмент дистанційного асинхронного уроку літератури рідного краю (тема і клас – за вибором студента).

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Блок 1. Сучасна українська мова (Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія)

Основна література

1. Бондар О. І. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навчальний посібник] К. : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
2. Сучасна українська літературна мова : У 5-ти т. : [монографія] К. : Наукова думка, 1969. Т. 1 (Фонетика). 436 с.
3. Сучасна українська літературна мова : [підручник] К. : Знання, 2010. Т. 1 (Лексикологія. Фонетика). 270 с.
4. Сучасна українська літературна мова : [підручник] / За ред. проф. А. П. Грищенка. К. : Вища школа, 1997. 493 с.
5. Сучасна українська літературна мова : [підручник] / За ред. проф. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 2000. 430 с.

Допоміжна література

1. Винницький В. М. Українська акцентна система: становлення, розвиток : [монографія] Львів : Біблос, 2002. 578 с.
2. Гуйванюк Н. В. Схеми, таблиці, тести : [навчальний посібник] Львів : Світ, 2005. 304 с.
3. Дудик П. С. Сучасна українська мова: Завдання і вправи : [навчальний посібник] К. : ВЦ «Академія», 2007. 264 с.
4. Сучасна українська літературна мова : [збірник завдань для лабораторних робіт] / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. К. : Знання, 2006. 356 с.
5. Лінгвістичний аналіз: Практикум : [навчальний посібник] / За ред. Г. Р. Передрій. К. : ВЦ «Академія», 2005. 256 с.
6. Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ : [навчальний посібник] / М. Я. Плющ, О. І. Леута, Н. П. Гальона. К. : Вища школа, 2003. 287 с.
7. Русская грамматика : В 2-х т. / Ред. колл.: Н. Ю. Шведова, Н. Д. Арутюнова, А. В. Бондарко и др. М. : Наука, 1980. Т. 1 (Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология). 784 с.
8. Український правопис. Проект найновішої редакції / За заг. ред. В. В. Німчука. К. : Наукова думка, 1999.

Довідкова література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов М. : Советская энциклопедия, 1966. 609 с.
2. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
3. Погрібний М. І. Орфоепічний словник К. : Рад. шк., 1984. 632 с.
4. Українська літературна вимова і наголос : [словник-довідник] / Укл. : І. Р. Вихованець, С. Я. Єрмоленко, Н. М. Сологуб, Г. Х. Щербатюк. К. : Наукова думка, 1973. 724 с.
5. Українська мова : [енциклопедія]. Ред. колл.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
6. Український правопис / Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні НАН України; Ін-т укр. мови : 4-е вид. К. : Наукова думка, 1993. 240 с.
7. Языкознание : [большой энциклопедический словарь] / Ред. колл.: В. Н. Ярцева (гл. ред.), Н. Д. Арутюнова, В. А. Виноградов и др. 2-е изд. М. : Научное изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1998. 685 с.

Блок 2. Сучасна українська мова (Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія. Морфеміка. Словотвір)

Основна література

1. Бондар О. І. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : [навчальний посібник] К. : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
2. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія : [навчальний посібник] Дніпропетровськ : Б. в., 1998. 189 с.
3. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : [навчальний посібник] К. : Вища школа, 1999. 207 с.

4. Плющ М. Я. Граматика української мови: У 2 ч. / Ч.1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: [підручник] К. : Вища шк., 2005. 286 с.
5. Словотвір сучасної української літературної мови : [монографія] / І. І. Ковалик, А. П. Грищенко, В. М. Русанівський та ін.; за заг. ред. проф. М. А. Жовтобрюха. К. : Наукова думка, 1979. 407 с.
6. Сучасна українська літературна мова : [підручник] / За ред. проф. А. П. Грищенка. К. : Вища школа, 1997. 493 с.
7. Сучасна українська літературна мова : [підручник] / За ред. проф. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 2000. 430 с.

Допоміжна література

1. Бойко Н. Експресивна лексика та її лексикографічна інтерпретація. *Дивослово*. 2000. № 7. С.19 – 23.
2. Гуйванюк Н. В. Схеми, таблиці, тести : [навчальний посібник] Львів : Світ, 2005. 304 с.
3. Диб'як Н. Дещо про формування сучасної української літературної лексики. *Дивослово*. 1996. № 1. С. 14.
4. Дудик П. С. Сучасна українська мова: Завдання і вправи : [навчальний посібник] К. : ВЦ «Академія», 2007. 264 с.
5. Карпіловська Є. А. Суфіксальна підсистема сучасної літературної української мови: будова та реалізація : [монографія] К. : Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 1999. 297 с.
6. Клименко Н. Ф. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови : [монографія] К. : Наукова думка, 1998. 161 с.
7. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови К. : Наукова думка, 1998. 182 с.
8. Лінгвістичний аналіз: Практикум : [навчальний посібник]. К. : ВЦ «Академія», 2005. 256 с.
9. Масенко Л. До проблеми вульгаризації мови. *Дивослово*. 2003. № 6. С. 20–21.
10. Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ : [навчальний посібник]. К. : Вища школа, 2003. 287 с.
11. Русская грамматика : В 2-х т.. За ред. колл.: Н. Ю. Шведова, Н. Д. Арутюнова, А. В. Бондарко и др. М. : Наука, 1980. Т. 1. 784 с. (Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология).
12. Тихонов А. Н. Современный русский язык: Морфемика. Словообразование. Морфология : [учебник]. М. : Цитадель-трейд, 2002. 464 с.
13. Чумак В. В. Про зміни в лексико-семантичній системі української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Мовні й концептуальні картини світу*. Вип. 14. Кн. 2.– К. : Вид-во «Дім Дмитра Бураго», 2004. С. 237–244.

Довідкова література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М. : Советская энциклопедия, 1966. 609 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів К. : Вища школа, 1985. 360 с.
4. Словник української мови у 20-и т. Наук. кер. проекту акад. Широков В. А. К. : Наукова думка, 2010, 2013. Т. 1–4.
5. Словник фразеологізмів української мови. Відп. ред. В. О. Винник. К. : Наукова думка, 2003. 1104 с.

6. Українська мова: Енциклопедія / Ред. кол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

7. Языкознание: Большой энциклопедический словарь. За ред. колл.: В. Н. Ярцева (гл. ред.), Н. Д. Арутюнова, В. А. Виноградов и др. 2-е изд. М. : Научное изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1998. –685 с.

Блок 3. Сучасна українська мова (Морфологія)

Основна література

1. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія : [підручник] К. : Либідь, 1993. 336 с.
2. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : [монографія] К. : Пульсари, 2004. 400 с.
3. Горпинич В. О. Морфологія української мови : [підручник] К. : ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
4. Плющ М. Я. Граматика української мови: У 2 ч. Ч. 1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: [підручник] К. : Вища шк., 2005. 286 с.
6. Сучасна українська літературна мова : [підручник]. За ред. проф. А. П. Грищенка. К. : Вища школа, 1997. 493 с.
7. Сучасна українська літературна мова : [підручник]. За ред. проф. М. Я. Плющ. К. : Вища школа, 2000. 430 с.

Допоміжна література

1. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті [монографія] К. : Наукова думка, 1988. 256 с.
2. Виноградов В. В. Русский язык : Грамматическое учение о слове : [монографія] М. Л. : Учпедгиз, 1947. 784 с.
3. Грамматика русского языка: В 2-х т. / Ред. колл.: В. В. Виноградов, Е. С. Истрина, С. Г. Бархударов. М. : Изд-во АН СССР, 1960. Т. 1. 720 с. (Фонетика и морфология).
4. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови : Морфологія : [монографія]. Донецьк : ДонДУ, 1996. 435 с.
5. Загнітко А. П. Теоретична граматика сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис : [монографія]. Донецьк : Бао, 2011. 992 с.
6. Лінгвістичний аналіз : Практикум : [навчальний посібник]. За ред. Г. Р. Передрій. К. : ВЦ «Академія», 2005. 256 с.
7. Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ : [навчальний посібник]. К. : Вища школа, 2003. 287 с.
8. Русская грамматика : В 2-х т. Ред. колл.: Н. Ю. Шведова, Н. Д. Арутюнова, А. В. Бондарко и др. М. : Наука, 1980. Т. 1. 784 с. (Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология).
9. Тихонов А. Н. Современный русский язык: Морфемика. Словообразование. Морфология : [учебник]. М. : Цитадель-трейд, 2002. 464 с.

Довідкова література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов М. : Советская энциклопедия, 1966. 609 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови . Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів К. : Вища школа, 1985. 360 с.
4. Українська мова: Енциклопедія. Ред. кол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
5. Український правопис / Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні НАН України; Ін-т укр. мови : 4-е вид. –К. : Наукова думка, 1993. 240 с.
6. Языкознание: Большой энциклопедический словарь. Ред. колл.: В. Н. Ярцева (гл. ред.), Н. Д. Арутюнова, В. А. Виноградов и др. 2-е изд. М. : Научное изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1998. 685 с.

Блок 4. Сучасна українська мова (Синтаксис. Пунктуація)

Основна література

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : [підручник] К. : Либідь, 1993. 368 с.
2. Гуйванюк Н. В. Синтаксис сучасної української мови : Схеми і таблиці Чернівці : Рута, 2003. 304 с.
3. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. Просте речення : [монографія] К. : Наук. думка, 1973. 288 с.
4. Сучасна українська літературна мова : [підручник] К. : Вища шк., 2005. 430 с.
5. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : [підручник] 2-ге вид. – К. : Академія, 2010. 408 с.

Допоміжна література

1. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення : [монографія]. К. : Наукова думка, 1983. 219 с.
2. Глазова А. П. Українська пунктуація : [навч. пос.. Х. : Ранок, 2004. 252 с.
3. Гуйванюк Н. В. Складні ускладнені речення : Теоретично-практичний блок : [навч. пос.] . Чернівці : Рута, 2003. 145 с.
4. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць : [монографія] Чернівці : Рута, 1999. 336 с.
5. Дудик П. С. Із синтаксису простого речення : Синтаксис. Речення. Класифікація речень. Односкладні речення. Неповні речення. Еквіваленти речення : [навч. пос.] Вінниця : б/в, 2002. 194 с.
6. Дудик П. С. Просте ускладнене речення : [навч. пос.] Вінниця : б/в, 2002. 171 с.
7. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика : [монографія] К. : Наук. думка, 1982. 209 с.
8. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови : Синтаксис : [монографія] Донецьк : Вид-во ДонДУ, 2001 464 с.
9. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові : [монографія] К. : Вища шк., 1986. 168 с.
10. Іваницька Н. Л. Синтаксис простого речення : Складні випадки аналізу : [навч. пос.] К. : Вища шк., 1989. 64 с.
11. Кадомцева Л. О. Українська мова : Синтаксис простого речення : [навч. пос.] К. : Вища шк., 1985. 127 с.
12. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови : Проблемні питання : [навч. пос.] К. : Вища шк., 1994. 670 с.

13. Яцимірська М. Т. Сучасна українська мова : Пунктуація : [навч. пос.] Львів : Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 286 с.

Інформаційні ресурси

1. Портал української мови – <http://pravila-uk-mova.at.ua/>
2. <http://linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/dijesl/dijprikm/advzmist.htm>
3. http://ukrainskamova.at.ua/index/sintaksis_i_punktuacija/0-9
4. <http://sum.in.ua/s/zamrijanyj>
5. <http://www.pravopys.net/>
6. <http://pravila-uk-mova.at.ua/publ>
7. <http://hohlopedia.org.ua>
8. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”)
9. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова: Енциклопедія)
10. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)
11. www.novamova.com.ua

Блок 5. Методика навчання української мови

Основна навчальна література

1. Биков В., Лещенко М., Тимчук Л. Цифрова гуманістична педагогіка : посібник. Київ : Видавництво «LAT&K», 2019. 182 с.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання К. : Українська видавнича спілка, 1997. 441 с.
3. Горошкіна О.М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : [монографія]. Луганськ, Альма-матер, 2004. 362 с.
4. Дороз В. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах. Центр навчальної літератури, 2019. 386 с.
5. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проекту "Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність". К.: IREX в Україні, 2019-2020.
6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти]. Київ : Ленвіт, 2000. 272 с.
7. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.
8. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах : підр. для студ. вищ. закл. освіти / А.Г. Галетова, С. О. Караман, Т. В. Коршун. ; за ред. М.І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2000. 264 с.
9. Методика викладання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2009. 400 с.
10. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2003. 302 с.
11. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2011. 366 с.
12. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / Кол. авторів за ред. М.І. Пентилюк Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

Допоміжна література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : моногр. / Київ : Ленвіт, 2004. 304 с.
3. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах : [навчальний посібник]. Київ : Ленвіт, 2006. 134 с.

Інформаційні ресурси Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Методичні сайти

<https://vseosvita.ua/webinar> – портал для вчителів СЗО

<http://www.bankportfolio.ru> – банк інтернет-портфоліо вчителів.

<http://www.koncept.org.ua> – Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.

<http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.

<http://wecreative.ucoz.ru> – творчий учитель. Сайт для творчих учителів, на якому можна знайти цікаві матеріали та завантажити свої надбання для обміну досвідом.

Онлайн-інструменти:

Проведення онлайн-зустрічей

<https://zoom.us/>

<https://www.gotomeeting.com/>

<https://clickmeeting.com/>

<https://meet.google.com/>

<https://hangouts.google.com/>

<https://skype.com/>

Електронні дошки

<https://linoit.com/>

<https://www.mural.co/>

Блок 6. Методика навчання української мови (Особливості засвоєння лінгвістичної теорії)
Основна література

1. Азбука уроку: планування, методика, технологія проведення, аналіз. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 144 с.
2. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. 338 с.31
3. Ефективні технології навчання у лінгвістичній підготовці майбутніх фахівців: монографія / О. Семенов, В. Герман, О. Рудь, Н. Громова, Н. Пономаренко, І. Левенок, М. Ячменик. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 376 с.
4. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : навч.-метод. посіб. Львів, 2018. 202 с.
5. Кочан І. М., Захлопана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 250 с.
6. Крок у професію. Методика викладання української мови : навч. посібник / О. В. Кульбабська, О. В. Кардашук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
7. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.
8. Методика викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах: методичні розробки / Уклад. А. І. Вегеш. Ужгород : ПП Бреза, 2017. 78 с.
9. Пентилюк М., Окуневич Т. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2006. 134 с.
10. Семенов О., Грищенко О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя гуманітарних дисциплін: посіб. Київ, 2015. 217 с.
11. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
12. Технологія сучасного уроку з української мови : навч. посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 248 с

Допоміжна література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколасва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : моногр. / Київ : Ленвіт, 2004. 304 с.
3. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах : [навчальний посібник]. Київ : Ленвіт, 2006. 134 с.

Інформаційні ресурси
Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Методичні сайти

- <https://vseosvita.ua/webinar-портал> для вчителів СЗО
- <http://www.bankportfolio.ru> – банк інтернет-портфоліо вчителів.
- <http://www.koncept.org.ua> – Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.
- <http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.
- <http://wecreative.ucoz.ru> – творчий учитель. Сайт для творчих учителів, на якому можна знайти цікаві матеріали та завантажити свої надбання для обміну досвідом.

Онлайн-інструменти:

Проведення онлайн-зустрічей

- <https://zoom.us/>
- <https://www.gotomeeting.com/>
- <https://clickmeeting.com/>
- <https://meet.google.com/>
- <https://hangouts.google.com/>
- <https://skype.com/>

Електронні дошки

- <https://linoit.com/>
- <https://www.mural.co/>

Блок 7. Методика навчання української мови (Формування комунікативної компетентності учнів)

Основна навчальна література

1. Биков В., Лещенко М., Тимчук Л. Цифрова гуманістична педагогіка : посібник. Київ : Видавництво «LAT&K», 2019. 182 с.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання К. : Українська видавнича спілка, 1997. 441 с.
3. Горошкіна О.М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : [монографія]. Луганськ, Альма-матер, 2004. 362 с.
4. Дороз В. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах. Центр навчальної літератури, 2019. 386 с.
5. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проєкту "Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність". К.: IREX в Україні, 2019-2020.
6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти]. Київ : Ленвіт, 2000. 272 с.
7. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.
8. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах : підр. для студ. вищ. закл. освіти / А.Г. Галетова, С. О. Караман, Т. В. Коршун. ; за ред.. М.І. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2000. 264 с.
9. Методика викладання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2009. 400 с.

10. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2003. 302 с.
11. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2011. 366 с.
12. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / Кол. авторів за ред. М.І. Пентилюк Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.

Додаткова література

1. Денищич Т. А., Косарева Г.С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник для студентів спеціальності 035 «Філологія (українська)». Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : моногр. / Київ : Ленвіт, 2004. 304 с.
4. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах : [навчальний посібник]. Київ : Ленвіт, 2006. 134 с.

Інформаційні ресурси Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського ([http:// www.nbuv.gov.ua/eb](http://www.nbuv.gov.ua/eb)) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Методичні сайти

<https://vseosvita.ua/webinar-портал> для вчителів СЗО

<http://www.bankportfolio.ru> – банк інтернет-портфоліо вчителів.

<http://www.konспект.org.ua> – Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.

<http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.

<http://wecreative.ucoz.ru> – творчий учитель. Сайт для творчих учителів, на якому можна знайти цікаві матеріали та завантажити свої надбання для обміну досвідом.

Онлайн-інструменти:

Проведення онлайн-зустрічей

<https://zoom.us/>

<https://www.gotomeeting.com/>

<https://clickmeeting.com/>
<https://meet.google.com/>
<https://hangouts.google.com/>
<https://skype.com/>
Електронні дошки
<https://linoit.com/>
<https://www.mural.co/>

Блок 8. Методика навчання української мови (Позакласна робота з української мови. Науково-дослідницька діяльність учнів на уроках української мови й літератури та в позаурочний час)

Основна література

1. Азбука уроку: планування, методика, технологія проведення, аналіз. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 144 с.
2. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. 338 с.31
3. Ефективні технології навчання у лінгвістичній підготовці майбутніх фахівців: монографія / О. Семенов, В. Герман, О. Рудь, Н. Громова, Н. Пономаренко, І. Левенок, М. Ячменик. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 376 с.
4. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : навч.-метод. посіб. Львів, 2018. 202 с.
5. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 250 с.
6. Крок у професію. Методика викладання української мови : навч. посібник / О. В. Кульбабська, О. В. Кардашук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
7. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.
8. Методика викладання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах: методичні розробки / Уклад. А. І. Вегеш. Ужгород : ПП Бреза, 2017. 78 с.
9. Пентилюк М., Окуневич Т. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2006. 134 с.
10. Семенов О., Грищенко О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя гуманітарних дисциплін: посіб. Київ, 2015. 217 с.
11. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
12. Технологія сучасного уроку з української мови : навч. посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 248 с

Допоміжна література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с. Ситченко А. Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : моногр. / Київ : Ленвіт, 2004. 304 с.
3. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах : [навчальний посібник]. Київ : Ленвіт, 2006. 134 с.

Інформаційні ресурси
Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського ([http:// www.nbuv.gov.ua/eb](http://www.nbuv.gov.ua/eb)) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот,

образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Методичні сайти

<https://vseosvita.ua/webinar-портал> для вчителів СЗО

<http://www.bankportfolio.ru> – банк інтернет-портфоліо вчителів.

<http://www.konспект.org.ua> – Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.

<http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.

<http://wecreative.ucoz.ru> – творчий учитель. Сайт для творчих учителів, на якому можна знайти цікаві матеріали та завантажити свої надбання для обміну досвідом.

Онлайн-інструменти:

Проведення онлайн-зустрічей

<https://zoom.us/>

<https://www.gotomeeting.com/>

<https://clickmeeting.com/>

<https://meet.google.com/>

<https://hangouts.google.com/>

<https://skype.com/>

Електронні дошки

<https://linoit.com/>

<https://www.mural.co/>

Блок 9. Українська усна народна творчість

Основна література

1. Лановик М. Б., Лановик З. Б. Українська усна народна творчість: Підручник. К. : Заня-Прес, 2006. 591 с.
2. Філоненко С. О. Усна народна творчість: Навч. пос. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 416 с.
3. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р. Тром'яка, Ю. Коваліва та ін. К. : Академія, 1997. 750 с.

Допоміжна література

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис: у 2 кн. К. : Оберіг, 1991. Т. 1. 450 с.; Т. 2. 445 с.
2. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р. Тром'яка, Ю. Коваліва та ін. К. : Академія, 1997. 750 с.
3. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.

4. Скуратівський В. Обереги пам'яті. Народний агрокалендар. К., 1992. 112 с.
5. Українські замовляння / Упор. М. Н. Москаленко. К.: Дніпро, 1993. 309 с.
6. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. К., 1991. 638 с.

Інформаційні ресурси

Бібліотека кошового писаря	http://www.pysar.net/
Бібліотека української літератури	http://ukrlib.com.ua/
Бібліотека української поезії	http://poetyka.uazone.net/
Буквоїд	http://bukvoid.com.ua/
Смолоскип	http://www.smoloskyp.org.ua/
Українська література	http://www.ar-buz.narod.ru/ukrlit.html
Українська література для школярів	http://ukrlit.org/
Шевченківська енциклопедія	http://www.shevchcycl.kiev.ua/

Блок 10. Давня українська література

Основна література

1. Береза І., Руссова В. Історія української літератури (давня література). Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. 168 с.
2. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст. : навч. посіб. К. : ВЦ Академія, 2009. 424 с.
3. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т. К., 1999. Т. 1. 392 с. Т. 2. 264 с. Т. 3. 285 с.
4. Єфремов С. Історія українського письменства. К. : Femina, 1995. 688 с.
5. Зеров М. Українське письменство. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 1301 с.
6. Золоте слово: У 2 т.: Хрест. літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX – XV століть. Укл. В.Яременко, О.Сліпушко. К., 2002. Т. 1.
7. Ісиченко І., Архиепископ. Історія української літератури : епоха Бароко (XVII-XVIII ст.). Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : Святогорець, 2011.
8. Савенко О. Трансформації різдвяного та великоднього сюжетів в українській літературі XI-XVIII ст. : іконографія. Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2019. 440 с.
9. Сліпушко О. Давня українська література: Середньовіччя (X-XV століття): навч. посіб. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020. 431 с.
10. Сулима М. Давня українська література: Хрестоматія. К., 1992.
11. Шевчук В. Муза Роксоланська : У 2-х кн. К. : Либідь, 2005. Кн. 2. 728 с.

Допоміжна література

1. Александрович Т., Корпанюк М. Поетика прози Григорія Сковороди : монографія. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В. М., 2011. 270 с.
2. Андрущенко М. Києво-Могилянська академія і український літературний процес XVIII ст. К. : Українська книга, 1999. 208 с.
3. Величковський І. Повне зібрання творів. Дзигар цілий і напівдзигарик : Переклад, вступна стаття та примітки В. О. Шевчука. К. : Дніпро, 2004.
4. Возняк М. Історія української літератури. У 2 кн. Львів : Світ, 1994. 560 с.

5. Григорій Сковорода – джерело духовної величі та сучасність (матеріали Переяслав-Хмельницьких 14 Сковородинівських читань). Відповід. Ред. М. П. Корпанюк. К. : ВП «Просвіта», 2009.

6. Косарева Г. Давньосвіт Валерія Шевчука: художня рецепція старовинних літературних пам'яток : [монографія]. Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 188 с.

7.. Наш першорозум : Вивчення творчості Г. Сковороди в школах, ліцеях, гімназіях, коледжах : методичний посібник. Переяслав-Хмельницький : ФОП О. М. Лукашевич, 2012. 420 с.

8. Сулима В. Біблія і українська література. К. : Освіта, 1998. 400 с.

9. Українська література у портретах і довідках : Давня література – література XIX ст. : Довідник. К. : Либідь, 2001. 360 с.

10. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. К., 2006.

Інформаційні ресурси

Бібліотека кошового писаря	http://www.pysar.net/
Бібліотека української літератури	http://ukrlib.com.ua/
Бібліотека української поезії	http://poetyka.uazone.net/
Буквоїд	http://bukvoid.com.ua/
ІЗБОРНИК	http://litopys.org.ua/
Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки	http://www.l-ukrainka.name/
ЛітАкцент	http://litakcent.com/
Літера Н	http://litera-n.nikportal.net/
Медієвіст	http://medievist.org.ua/
Смолоскип	http://www.smoloskyp.org.ua/
Українська література	http://www.ar-buz.narod.ru/ukrlit.html
Українська література для школярів	http://ukrlit.org/
Шевченківська енциклопедія	http://www.shevcheycl.kiev.ua/

Блок 11. Історія української літератури XIX ст.

Основна література

1. Єфремов С. Історія українського письменства. К. : Femina, 1995. 688 с.
2. Зеров М. Українське письменство. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 1301 с.
3. Історія української літератури. Кінець XIX – поч. XX ст. : у 2-х кн. Кн. 1 : Підр. для студ. ВНЗ. За ред. О. Д. Гнідан. К. : Либідь, 2006. 624 с.
4. Історія української літератури. Кінець XIX – поч. XX ст.: у 2-х кн. Кн. 2 : Підр. для студ. ВНЗ. За ред. О. Д. Гнідан. К. : Либідь, 2006. 496 с.
5. Історія української літератури: XIX ст. У 3 кн. К. : Либідь, 1995. К. 1. 369 с.
6. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
7. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р. Гром'яка. К. : Академія, 2007. 753 с.
8. Насенко М. К. Історія українського літературознавства і критики. К. : Академія, 2010. 520 с.
9. Хропко П. Становлення нової української літератури. К., 1988. 498 с.

10. Хропко П. та ін. Історія української літератури: перші десятиріччя XIX ст. К., 1992. 512 с.

Допоміжна література

1. Забужко О. Шевченків міф України: спроба філософського аналізу. К. : Факт, 1997. 148 с.
2. Задорожня Л. Є. Гребінка. Літературна постать. К. : Твімінтер, 2000. 160 с.
3. Завадка Б. Серце чистее подай: Проблеми релігії у творчості Тараса Шевченка. Львів, 1993. 240 с.
4. Українська література у портретах і довідках : Давня література – література XIX ст. : Довідник. К. : Либідь, 2001. 360 с.
5. Хороб С. Українська драматургія: Кризь виміри часу: Теоретичні та історико-літературні аспекти драми. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1999. 200 с.
6. Хороб С. Українська модерна драма кінця XIX – початку XX століття (Неоромантизм, символізм, експресіонізм). Івано-Франківськ : Плай, 2002. 413 с.

Інформаційні ресурси

Бібліотека кошового писаря	http://www.pysar.net/
Бібліотека української літератури	http://ukrlib.com.ua/
Бібліотека української поезії	http://poetyka.uazone.net/
Буквоїд	http://bukvoid.com.ua/
Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки	http://www.l-ukrainka.name/
ЛітАкцент	http://litakcent.com/
Смолоскип	http://www.smoloskyp.org.ua/
Українська література	http://www.ar-buz.narod.ru/ukrlit.html
Українська література для школярів	http://ukrlit.org/
Шевченківська енциклопедія	http://www.shevchcycl.kiev.ua/

Блок 12. Історія української літератури XX ст.

Основна література

1. Історія української літератури XX ст. : У 2 кн. За ред. В. Г. Дончика. К. : Либідь, 1998 і доп.]. К. : ОКО, 1996. 416 с.
2. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. : У 4 кн. К. : Рось, 1994–1995.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : [підручник]. К. : Либідь, 2001. 488 с.
4. Єфремов С. О. Історія українського письменства. К. : Феміна, 1995. 688 с.
5. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX століття : У 2-х кн. : За ред. О. Д. Гнідан. К. : Вища школа, 1991. Кн. 1. 624 с. Кн. 2. 496 с.
6. Лебединцева Н. М. Сучасна українська література : [Навчальний посібник]. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 104 с.

Допоміжна література

1. Сімович В. Праці в 2 т. – Т. 2: Літературознавство. Критика. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. 364 с.
2. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : [Монографія]. К. : Либідь, 1999. 447 с.
3. Агєєва В. Жіночий простір. Феміністичний дискурс українського модернізму. К. : Факт, 2003. 320 с.
4. Павлишин М. Канон та іконостас : [Літературно-критичні статті]. К. : Вид-во «Час», 1997. 447 с.
5. Антологія альтернативної української поезії зміни епох. Друга половина 80-х – початок 90-х років. [упор. Ю. Позаяк]. Харків : Майдан, 2001. 184 с.
6. Антологія української поезії II половини ХХ сторіччя. [автор передм. та упор. Ю. Ковалів]. К. : Гранослов, 2001. 432 с.
7. Гендерні студії в літературознавстві: Навчальний посібник. За ред. В.Л.Погребної. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2008. 222 с.
8. Гундорова Т. І. Кітч. Література. Травестії. К. : Факт, 2008. 284 с.
9. Гундорова Т. І. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. К. : Критика, 2005. 264 с.
10. Дві тонни : Антологія поезії двотисячників. Упор. Б.-О. Горобчук, О. Романенко. К. : Вид-во Романенка «Маузер», 2007. 304 с.
11. Забужко О. Хроніки від Фортінбраса: Вибрана есеїстика 90-х. К. : Факт, 1999. 340 с.
12. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури : [Монографія]. К. : Академвидав, 2006. 504 с.
13. Зборовська Н., Ільницька М. Феміністичні роздуми. На карнавалі мертвих поцілунків. Львів : Літопис, 1999. 336 с.
14. Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела: Найяскравіші зразки української новелістики за останні п'ятнадцять років. Упор., передм., літ. ред. В.Даниленка. К. : Генеза, 1997. 432 с.
15. Моренець В. П. Оксиморон : [Літературознавчі статті, дослідження, есеї]. К. : Медіа Груп, 2010. 528 с.
16. Опудало: українська прозова сатира, гумор, іронія 80-90-х рр. ХХ ст.ю Упор., передм., літ. ред. В. Даниленка. К. : Генеза, 1997. 384 с.
17. Шерех Ю. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології. Три томи. Харків : Фоліо, 1998.

Інформаційні ресурси

1. Сучасна українська поезія : [сайт]. Режим доступу : <http://poetyka.uazone.net>.
2. Владимірова К. Постмодерна ультранеоромантика. Режим доступу : <http://kut.org.ua>.
3. Сміт Е. Понад- або наднаціоналізм? / Ентоні Сміт // Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху. К. : Ніка-Центр, 2006. С. 171. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/smith/smg07.htm>.
4. «Неоміфологізм» у художньому та науковому мисленні (А. Нямцу, В. Нарівська, В. Пахаренко). – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/14120110/literatura/neomifologizm_hudozhnomu_naukovomu_mislenni_nyamtsu_narivska_paharenko.
5. Бєстюк Ірина Анатоліївна «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського: феномен тексту в контексті неоміфологізму української літератури початку ХХ століття. Режим доступу : <http://www.dissertation.com.ua/node/671524>.

6. Євген Пашковський. Щоденний жезл / передм. П. Загребельного, С. Квіта. Режим доступу : <http://library.kr.ua/elib/pashkovskiy/shodenniyezsl.html>.
7. Юрій Издрік. Воццек. Режим доступу : <http://ukrlit.blog.net.ua/knyhy-yuriya-izdryka/votstsek>.
8. Узунколева А. В., Куряєва Є. Ю. Урбаністичний простір Антології українських поетів-«двотисячників» «Дві тонни». Режим доступу : http://nauka.hnpu.edu.ua/sites/default/files/fahovi%20vudannia/2010/Literaturoznavstv_o_naukovi_zapusku_61_1/18.html.
9. Трофименко Тетяна. Сергій Жадан, «Ефіопія»: «Я останній стійкий комунар алкогольних комун». Режим доступу: <http://zhadan.info/serhij-zhadan-efiopiya-ya-ostannij-stijkuj-komunar-alkoholnyh-komun>.
10. Гундорова Тамара. Femina melancholica. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/820969>.

Блок 13. Методика навчання української літератури (Загальні основи методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти)

Основна література

1. Бандура О. М. Вивчення елементів теорії літератури в 4 –7 класах : посіб. для вчителів К. 2007. 129 с.
2. Білоус Н. М. Художнє сприймання у шкільному курсі літератури Житомир, 2016. 1. с.
3. Биков В., Лещенко М., Тимчук Л. Цифрова гуманістична педагогіка : посібник. Київ : Видавництво «LAT&K», 2019. 182 с.
4. Гладишев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури: монографія. Миколаїв : Іліон, 2006. 372 с.
5. Гончаренко С. У. Методика як наука Хмельницький : Вид-во ХГПК, 2000. 30 с.
6. Даниленко І. І. Теорія віршування. Аналіз поетичного тексту. Практикум. Миколаїв, 2016. 146 с.
7. Мирончук Н.М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти : метод. посібн. Житомир, 2017. 52 с.
8. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. За ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й.Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
9. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти Київ: Ленвіт, 2014. 384 с.
10. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі Підручник Київ : ВЦ «Академія», 2016. 312 с.
11. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури у школі Київ : Кондор, 2009. 322 с.

Допоміжна література

1. Башманівська Л.А. Практикум з методики викладання української літератури / навчально-методичний посібник Київ : Слово, 2016. 144 с.
2. Денищич Т. А., Косарева Г.С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник для студентів спеціальності 035 «Філологія (українська)». Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.
3. Планувальна діяльність суб'єктів літературної освіти Нової української школи (програмно-тематичний комплекс вивчення курсу української літератури, 5 клас) за

- заг. ред., наук. керівн., автор комплексу Василь Шуляр: практико-орієнтована монографія. 2-га частина. Миколаїв ОППО, 2022. 168 с.
4. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. Метод. посіб. для вчителя. Київ : РВЦ «Проза», 1995. 256 с.
 5. Уліщенко В. Теорія і практика інтерсуб'єктивного навчання української літератури в школі : монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 238 с.
 6. Шуляр В. І. Планування літературної освіти школярів : технологічна концепція. Практико-орієнтована монографія. За редакцією члена-кореспондента АПН України, доктора педагогічних наук, професора Н. Й. Волошиної. Миколаїв : Видавництво «Ч», 2006. 96 с.
 7. Яцишин А. В. Використання віртуальних соціальних мереж у позашкільній роботі. *Інформаційні технології – 2015 : зб. тез II Всеукр. конф. молодих науковців* (28–29 трав. 2015 р., Київ). Київ : ун-т ім.Б. Грінченка, 2015. С. 90–93.
 8. Kosarieva, N., Vasylenko, O., Breslavets, N., Tamozhska, I., Anikina, I., & Mordovtseva, N. (2022). Methods of Critical Thinking in Classes of Philological Disciplines in Higher Education Institutions: Neuroscientific Approach. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(4), 459-470. <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/brain/article/view/5235/4098><https://doi.org/10.18662/brain/13.4/399>.

Інформаційні ресурси

Електронні бібліотеки

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Бібліотека Мережі української літератури (<http://www.ukrlib.com.ua>) – біографії та твори українських письменників, реферати, творчі роботи.

Методичні сайти

<https://vseosvita.ua/webinar> – портал для вчителів ЗЗСО.

<http://www.koncept.org.ua> – Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.

<http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.

<http://www.dnipro-ukr.com.ua> – Літературно-художній журнал «Дніпро». Сценарії шкільних свят, новинки літератури, світова та українська класика.

Літературні сайти

pisar.tripod.com – класична українська та зарубіжна література;

www.poetryclub.com.ua – сучасна поезія світу, критичні матеріали про літераторів;

poetry.uazone.net – українська поезія та фольклор, тексти сучасних пісень, переклади світової поетичної класики;

www.lib.proza.com.ua – твори сучасних українських і зарубіжних авторів;

www.nbuv.gov.ua/tb/ukr/html – зібрання творів українського та зарубіжного письменства від найдавніших часів до початку ХХ століття.

Електронні сервіси з ІКТ

1. Flickr <http://www.flickr.com/> Сервіс, призначений для зберігання та подальшого використання користувачами цифрових фотографій і відеороликів.
2. Picasa <https://picasaweb.google.com> Фотохостинг для зберігання та обміну фотографіями.
3. Онлайн-комікси <http://www.pixton.com/> <http://www.dvolver.com/moviemaker/make.html> • <http://www.toondoo.com/CheeredBook.toon>. Сайти для створення коміксів.
4. www.thinglink.com дозволить створити мультимедійні плакати.
5. Використання електронного сервісу www.getloupe.com дозволить створити колажі з фотографій, що можуть стати в нагоді під час вивчення біографії письменника або під час розгляду вступних тем з літератури («Любов до книги» розміщено за адресою: <http://www.getloupe.com/v/bmkhla17>).
6. Використання електронного сервісу www.slideshare.net дозволяє створювати презентації (біографії письменників, оглядові теми, поняття теорії літератури, методичні матеріали, результати проектної навчальної діяльності учнів, зокрема дослідження творчості письменника: «Інтерактивні технології в системі особистісно зорієнтованого навчання на уроках гуманітарного циклу» розміщено за адресою: http://www.slideshare.net/Juliasergienko?utm_campaign=profiletracking&utm_medium=sssite&utm_source=ssslideview).
7. Навчальні вебінари від проекту IREX та від АУП (Академії української преси)

Онлайн-інструменти:

Проведення онлайн-зустрічей

<https://zoom.us/>

<https://www.gotomeeting.com/>

<https://clickmeeting.com/>

<https://meet.google.com/>

<https://hangouts.google.com/>

<https://skype.com/>

Електронні дошки

<https://linoit.com/>

<https://www.mural.co/>

<https://padlet.com/>

<https://limnu.com/>

<https://jamboard.google.com/>

<https://whiteboardfox.com/>

<https://miro.com/>

<https://www.twiddla.com/>

<https://conceptboard.com/>

<https://awwapp.com/>

<https://ziteboard.com/>

<https://www.groupboard.com/products/>

<https://webwhiteboard.com/>

<https://kanbantool.com/ru/>

Інструменти формуючого оцінювання / опитування, тести, вікторини

<https://kahoot.com/>

<https://goformative.com/>

<https://get.plickers.com/>

https://quickkeyapp.com/users/sign_in

<https://www.polleverywhere.com/>

<https://www.mentimeter.com/>

<https://flippity.net/>

<https://www.liveworksheets.com/>

<https://www.plickers.com/login>

<https://www.quizalize.com/>

<https://www.quizzy.rocks/>

<https://quizizz.com/>

<https://www.onlinequizcreator.com/>

<https://www.classtime.com/uk/>

Інтерактив

<https://www.wizer.me/> Інтерактивні робочі листи

<https://www.thinglink.com/> Інтерактивний плакат

<https://app.bookcreator.com/sign-in> Створення електронного підручника

<https://wordwall.net/ru> Створення ігор

<https://www.liveworksheets.com/> Інтерактивні робочі листи

http://www.umapalata.com/ui_ru/home.asp Створення ігор

<https://learningapps.org/> Інтерактивні вправи

<https://www.emaze.com/ru/> Створення 3D презентацій

Блок 14. Методика аналізу художнього твору у ЗЗСО та особливості вивчення біографії та індивідуального стилю письменника***Основна література***

1. Білоус Н. М. Художнє сприймання у шкільному курсі літератури Житомир, 2016. 2. с.
2. Гладишев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури: монографія. Миколаїв : Іліон, 2006. 372 с.
3. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. За ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й. Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
4. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти Київ: Ленвіт, 2014. 384 с.
5. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі Підручник Київ : ВЦ «Академія», 2016. 312 с.
6. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури у школі Київ : Кондор, 2009. 322 с.

Допоміжна література

1. Башманівська Л.А. Практикум з методики викладання української літератури / навчально-методичний посібник Київ : Слово, 2016. 144 с.

2. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. Метод. посіб. для вчителя. Київ : РВЦ «Проза», 1995. 256 с.
3. Уліщенко В. Теорія і практика інтерсуб'єктивного навчання української літератури в школі : монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 238 с.
4. Шуляр В. І. Планування літературної освіти школярів : технологічна концепція. Практико-орієнтована монографія. За редакцією члена-кореспондента АПН України, доктора педагогічних наук, професора Н. Й. Волошиної. Миколаїв : Видавництво «Ч», 2006. 96 с.

Блок 15. Методика розвитку мовлення *Основна література*

1. Башманівська Л. А., Білоус Н.М. Практичний курс методики літератури : Навчально-методичний посібник. Житмир. 2018 142 с.
2. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативноінноваційна стратегія) : навч. посіб. К. : Освіта України, 2009. 464 с.
3. Наукові основи методики літератури: Навч.-метод. посібник / За ред. проф. Н. Й. Волошиної. К. : Ленвіт, 2002. 344 с.
4. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ленвіт, 2016. 384 с.
5. Пультер С. О., Лісовський А. М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир: Полісся, 2004. 163 с.
6. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах: Навч. посіб. для студентів-філологів. К. : Ленвіт, 2011. 157 с.
7. Токмань Г. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. К. : Міленіум, 2018. 318 с.
8. Токмань Г. Методика викладання української літератури в основній школі: екзистенціально-діалогічна концепція. К. : Міленіум, 2012. 312 с.
9. Уліщенко В. В. Теорія і практика інтерсуб'єктивного навчання української літератури в школі : монографія– К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. 398 с.
10. Шуляр В.І. Сучасний урок української літератури: монографія Миколаїв : Іліон, 2014. 553с.

Допоміжна література

1. Палихата Е. Я. Методика навчання українського діалогічного мовлення учнів основної школи. Тернопіль: ТДПУ, 2017. 58 с.
2. Пентилюк М. Уроки розвитку зв'язного мовлення чи комунікативних умінь і навичок *Дивослово*. 2017. № 3. С.2-5.
3. Потапова Т.А. Практикум з виразного читання Вінниця : Вид-во Вінницького педуніверситету, 2018. 61 с.
4. Розвиток навички читання. Методичні рекомендації / Укладач І.П.Гудзик. К. : Освіта, 2018. 62 с.
5. Розвиток усного та писемного мовлення школярів у ЗЗСО: методичні рекомендації / Упор. Смовська О.І. К.: РНМК, 2019. 59 с.

**Блок 16. Специфіка уроків позакласного читання, літератури рідного краю,
вступних і підсумкових занять**
Основна література

1. Бандура О.М. Засвоєння понять з теорії літератури. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник. К., 2017. 367 с.
2. Башманівська Л.А. Формування художніх смаків учнів засоами літературного краєзнавства : Навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. 2007. 112 с.
3. Гончаренко С. У. Методика як наука Хмельницький : Вид-во ХГПК, 2000. 30 с.
4. Даниленко І. І. Теорія віршування. Аналіз поетичного тексту. Практикум. Миколаїв, 2016. 146 с.
5. Наукові основи методики літератури : навч.-метод. посіб. За ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України Н. Й.Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
6. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти Київ: Ленвіт, 2014. 384 с.
7. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі Підручник Київ : ВЦ «Академія», 2016. 312 с.
8. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури у школі Київ : Кондор, 2009. 322 с.
9. Шуляр В.І. Сучасний урок української літератури: монографія Миколаїв : Іліон, 2014. 553с.

Допоміжна література

1. Білецький Д.М. Позакласна та позашкільна робота з літератури. К. : Наукова думка, 2016. 127 с.
2. Надурак С., Слоньовська О. Вивчення української літератури. 9 клас. Інтегровані уроки. Харків : Веста : Ранок, 2017. 208 с.
3. Надурак С., Слоньовська О. Вивчення української літератури.10 клас. Інтегровані уроки. Харків : Веста : Рано", 2017. 224 с.
4. Надурак С., Слоньовська О. Вивчення української літератури. 11 клас. Інтегровані уроки. – Харків : Веста : Ранок, 2017. 224 с.
5. Нетрадиційні уроки з української літератури. 5-11 класи / Укладачі С. С. Скляр; Л. І. Нечволод. Харків : Торсінг, 2004. 224 с.

Блок 17. Інтеграція медіаграмотності на уроках літератури у ЗЗСО

Основна література

1. Інфомедійна грамотність: імплементація в освіті дорослих : навч.-метод. посіб. / Т. В. Водолазька, Н. І. Курмишева, Т. А. Устименко. Полтава : ПОППО ім. М. В. Остроградського, 2021. 108 с.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) MediaSapiens. 27 квітня 2016. https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/ (дата звернення: 15.07.2021).
3. Кучерук О. Інтегрування інфомедійної грамотності в простір мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2020. № 3. С.12-20.
4. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза К.: Центр вільної преси. Академія української преси, 2016. 201 с. С. 6-23.

5. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник ; Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк / За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
6. Методичний інструментарій майбутнього вчителя-словесника: навч.-метод. посіб. / Н. М. Тендітна, В. С. Щербатюк. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 124 с.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.07.2017 №1199 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» на базі навчальних закладів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/nakaz-mon-pro-provedennya-vseukrayinskog>.

Допоміжна література

1. Інтеграція медіаграмотності в навчальні предмети основної і старшої школи. Миколаїв : Іліон, 2023. 203 с.
2. Коропатник М. Медіаосвіта на вітчизняних теренах : досвід минулого для уроків сьогодення. Практична медіаграмотність : міжнародний досвід та українські перспективи : збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції з медіаосвіти та 95 медіаграмотності 20–21 квітня 2018 рік. URL: http://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_statey_AUP2018.pdf. (дата звернення 23. 04. 2021).
3. Мокрогуз О. Модельна навчальна програма «Основи медіаграмотності»(5–6 класи) для закладів загальної середньої освіти / За ред. О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова, Р. І. Євтушенко Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2021. 21 с.
4. Онкович Г. В. Технології медіаосвіти. *Вища освіта України*. 2007. № 3. Д. 3 (т.5). С. 357–363.
5. Основи медіаграмотності: навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків / За ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.
6. Семенов О, Ячменник М. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: монографія. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 211 с.
7. Цимбал Я. Фактчекінг: п'ять легенд про наші 20-ті. Український тиждень. 2021. 9 січ. С. 9. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/251305> (дата звернення: 20.05.2021).
8. Чи знаєте ви Лесю Українку? Тест. Освіта. UA. 2021. 18 лют. URL : <https://osvita.ua/news/lifelonglearn/80689/> (дата звернення: 20.05.2021).

Блок 18. Особливості впровадження інклюзивного навчання у ЗЗСО

Основна література

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг.ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.
2. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Конвенція ООН про права дитини. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
4. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.[Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
5. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків. – [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://moz.gov.ua/article/news/moz-zatverdiv-pereklad-mizhnarodnoi-klasifikacii funkcionuvannja>.

Допоміжна література

1. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
2. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта в контексті реалій сьогодення / Алла Колупаєва [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://slovjanochka.at.ua/publ/inkluzivna_osvita_v_konteksti_realij_sogodennja/1-1-0-53.
3. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. Редакцією Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. Кол. авторів: Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В., Буров С. Ю., Азін В. О. К. : Знання, 2018. 267 с.
4. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів. Посібник для тренерів. К. 2018. 174 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» № 545 від 12 липня 2017 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 617 від 22.08.2018). *Урядовий кур'єр*. 2017. № 137. С. 23-33.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВИПУСКНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Білет комплексного державного іспиту складається з чотирьох питань:

- 1) теоретичне питання з української мови
- 2) теоретичне питання з української літератури
- 3) теоретичне питання з методики навчання української мови або літератури
- 4) практичне завдання з української мови або літератури \ практичне завдання з методики навчання української мови або літератури

А. Відповідь на теоретичне питання з української мови (30 балів)

Оцінка «відмінно» (27 – 30 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою атестаційного іспиту);
- відповідь ним викладено відповідно до вимог наукового стилю, що характеризується логічністю, системністю та композиційною стрункістю;
- мовні явища й поняття проілюстровано прикладами;
- під час виголошення відповіді дотримано норм сучасної української літературної мови;
- продемонстровано високий рівень теоретичної (знання різних концепцій та підходів до висвітлення явищ сучасної української мови) і практичної (лінгвістичний аналіз) підготовки;

Б. Оцінка «добре» (22 – 26 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (не менше 75%) відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою державного іспиту), проте припускався певних невеликих неточностей;
- відповідь ним викладено відповідно до вимог наукового стилю, яка характеризується логічністю та системністю, але в окремих місцях порушено її композиційну стрункість, що в цілому не вплинуло на якість аналізованого матеріалу;
- мовні явища й поняття проілюстровано прикладами;
- під час виголошення відповіді дотримано норм сучасної української літературної мови, проте в окремих випадках допущено незначні (негрубі) мовні / мовленнєві помилки;
- продемонстровано належний рівень теоретичної (знання провідних концепцій та підходів до висвітлення явищ сучасної української мови) і практичної (лінгвістичний аналіз) підготовки;

В. Оцінка «задовільно» (17 – 21 балів) виставляється студентові, якщо він:

- в обсязі, не меншому за 50%, відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою державного іспиту), при цьому припускався значних неточностей, помилково трактував ті чи інші явища;
- у цілому, відповідь ним викладено відповідно до вимог наукового стилю, яка характеризується логічністю, але в окремих місцях порушено її композиційну стрункість та системність, що значною мірою вплинуло на якість аналізованого матеріалу;
- мовні явища й поняття проілюстровано прикладами частково;
- під час виголошення відповіді дотримано норм сучасної української літературної мови, проте в окремих випадках (менше 5) допущено грубі мовні / мовленнєві помилки;
- продемонстровано достатній рівень теоретичної (знання традиційних концепцій та підходів до висвітлення явищ сучасної української мови) і практичної (лінгвістичний аналіз) підготовки;

Г. Оцінка «не задовільно» (0 – 16 балів) виставляється студентові, якщо він:

- в обсязі, меншому за 50%, відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою державного іспиту), при цьому припускався значних неточностей, помилково трактував ті чи інші явища або поверхово чи зовсім не відповів на питання;
- відповідь ним викладено відповідно з порушенням вимог, що висуваються до наукового мовлення, під час відповіді порушено причинно-наслідкові зв'язки, відсутня логічність, системність і композиційна стрункість;
- мовні явища й поняття не проілюстровано прикладами або проілюстровано неправильно;
- під час виголошення відповіді студентом багаторазово порушено норми сучасної української літературної мови, у більшості випадків (більше 5) допущено негрубі мовні / мовленнєві помилки;

- продемонстровано незадовільний рівень теоретичної (незнання жодних концепцій та підходів до висвітлення явищ сучасної української мови) і практичної (лінгвістичний аналіз) підготовки.

Б. Виконання практичного завдання з української мови (20 балів)

1. Робота з деформованим текстом: орфографічна й пунктуаційна грамотність (5 балів): за одну помилку знімається 0,5 бала:

- 5-4,5 балів («відмінно») – текст відтворено відповідно до чинних орфографічних і пунктуаційних норм сучасної української літературної мови, допускається одна негруба помилка;
- 4-3,5 балів («добре») – текст переважно відтворено відповідно до чинних орфографічних і пунктуаційних норм сучасної української літературної мови, допускається не більше однієї негрубої і двох грубих помилок;
- 3-2,5 бали («задовільно») – текст загалом відтворено відповідно до чинних орфографічних і пунктуаційних норм сучасної української літературної мови, допускається не більше п'яти помилок різного характеру;
- 0-2 бали («незадовільно») – текст відтворено із значними помилками (більше п'яти).

2. Визначення частиномовної належності слів (5 балів): за одну помилку знімається 0,5 балів:

- 5-4,5 балів («відмінно») – частиномовну приналежність кожного слова визначено відповідно до граматичної системи української мови, допускається одна помилка;
- 4-3,5 балів («добре») – частиномовну приналежність визначено переважної більшості слів відповідно до граматичної системи української мови, допускається не більше трьох помилок;
- 3-2,5 бали («задовільно») – загалом визначено частиномовну приналежність слів, допускається не більше п'яти помилок;
- 0-2 бали («незадовільно») частиномовну приналежність слів визначено із значними помилками (більше п'яти).

3. Виконання синтаксичного аналізу речення складної синтаксичної конструкції / складнопідрядного багатокomпонентного речення (10 балів): за одну негрубу помилку знімається – 0,5 бала; за одну грубу помилку – 1 бал:

- 10-9 балів («відмінно») – встановлено кількість предикативних частин складної синтаксичної конструкції / складнопідрядного багатокomпонентного речення, характер синтаксичного зв'язку між ними; визначено структуру та семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами; з'ясовано основні та допоміжні засоби синтаксичного зв'язку; накреслено структурну схему пропонуваного речення, допускається дві негрубі помилки;
- 8-7 балів («добре») – встановлено кількість предикативних частин складної синтаксичної конструкції / складнопідрядного багатокomпонентного речення, характер синтаксичного зв'язку між ними; визначено структуру та семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами; з'ясовано основні та допоміжні засоби синтаксичного зв'язку; накреслено структурну схему пропонуваного речення, допускається не більше трьох помилок різного характеру, з них не більше двох грубих;
- 6-5 балів («задовільно») – загалом встановлено кількість предикативних частин складної синтаксичної конструкції / складнопідрядного багатокomпонентного

речення, характер синтаксичного зв'язку між ними; визначено структуру та семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами; з'ясовано основні та допоміжні засоби синтаксичного зв'язку; накреслено структурну схему пропонованого речення, допускається не більше п'яти помилок різного характеру, з них не більше трьох грубих;

- 0-4 бали («незадовільно») – аналіз складної синтаксичної конструкції / складнопідрядного багатокomпонентного речення виконано зі значною кількістю помилок (більше п'яти).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВИПУСКНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

А. Відповідь на питання з української літератури (30 балів)

А. Оцінка «відмінно» (27 – 30 балів) виставляється студентові, якщо він показав:

- повне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи на синхронічному та діахронічному рівнях;
- термінологічно точне знання літературознавчих понять, їх правильне застосування;
- вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови.

Б. Оцінка «добре» (22 – 26 балів) виставляється студентові, якщо він показав:

- загальне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи;
- термінологічно точне знання літературознавчих та методичних понять, але недостатнє вміння їх застосування;
- вміння висловлювати свої міркування з приводу тих чи інших літературознавчих проблем, але припускається певних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного.
- вміння аналізувати текст, проводити порівняльний аналіз творів недостатні, не спираються на літературознавчі знання;
- вміння дати розгорнуту логічну відповідь, але бракує чіткої аргументації, мають місце мовні огріхи;
- практичні навички поступаються теоретичній підготовці; домінує репродуктивний тип відповіді.

В. Оцінка «задовільно» (17 – 21 бал) виставляється студентові, якщо він показав:

- неповне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи;
- у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування на практиці;
- недостатньо сформовані вміння аналізувати текст, висловлюючи своє ставлення до тих чи інших літературознавчих проблем, проводити порівняльний аналіз творів;
- відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки.
- відповідь неповна, основні положення слабко аргументовані, допущені мовні помилки.

Г. Оцінка «не задовільно» (0 – 16 балів) виставляється студентові, якщо він показав:

- слабкі знання змісту літературознавчого курсу, не опанував наукові першоджерела, художні тексти, літературно-критичні матеріали;
- низький рівень історико-літературних та літературознавчих знань;
- поверхова відповідь, наявність грубих помилок у фактичному матеріалі, мова бідна, невиразна.
- відсутність знань змісту літературознавчих курсів;
- відсутність практичних навичок.

Б. Виконання практичного завдання з української літератури (20 балів)

1. Визначити тему і проблему поезії (3 бали).
2. Окреслити жанровий різновид аналізованого твору (2 бали).
3. Визначити композиційні особливості вірша (2 бали).
4. Висвітлити засоби художньої виразності у аналізованій поезії (4 бали).
5. Прокоментувати ритмічну організацію твору (3 бали)
6. Зазначити ідею твору (3 бали).
7. Вміння показати значення названих аспектів художнього твору для розкриття ідеї (3 бали).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВИПУСКНИКІВ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

А. Відповідь на теоретичне питання з методики навчання української мови або літератури (30 балів)

Оцінка «відмінно» (27 – 30 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою атестаційного іспиту);
- відповідь ним викладено відповідно до вимог наукового стилю, що характеризується логічністю, системністю та композиційною стрункістю;
- педагогічне явища й поняття проілюстровано прикладами;
- під час виголошення відповіді дотримано норм сучасної української літературної мови;
- продемонстровано високий рівень теоретичної (знання різних підходів до висвітлення педагогічних понять) підготовки;

Б. Оцінка «добре» (22 – 26 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (не менше 75%) відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою державного іспиту), проте припускався певних невеликих неточностей;
- відповідь ним викладено відповідно до вимог наукового стилю, яка характеризується логічністю та системністю, але в окремих місцях порушено її композиційну стрункість, що в цілому не вплинуло на якість аналізованого матеріалу;
- лінгводидактичні поняття проілюстровано прикладами;

- під час виголошення відповіді дотримано норм сучасної української літературної мови, проте в окремих випадках допущено незначні (негрубі) мовні / мовленнєві помилки;
- продемонстровано належний рівень теоретичної (знання провідних концепцій до висвітлення окресленого поняття);

В. Оцінка «задовільно» (17 – 21 балів) виставляється студентові, якщо він:

- в обсязі, не меншому за 50%, відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою державного іспиту), при цьому припускався значних неточностей, помилково трактував ті чи інші явища;
- у цілому, відповідь ним викладено відповідно до вимог наукового стилю, яка характеризується логічністю, але в окремих місцях порушено її композиційну стрункність та системність, що значною мірою вплинуло на якість аналізованого матеріалу;
- мовні явища й поняття проілюстровано прикладами частково;
- під час виголошення відповіді дотримано норм сучасної української літературної мови, проте в окремих випадках (менше 5) допущено грубі мовні / мовленнєві помилки;
 - продемонстровано достатній рівень теоретичної (знання традиційних підходів).

Г. Оцінка «не задовільно» (0 – 16 балів) виставляється студентові, якщо він:

- в обсязі, меншому за 50%, відповів на поставлене питання (обсяг питання визначається програмою державного іспиту), при цьому припускався значних неточностей, помилково трактував ті чи інші явища або поверхово чи зовсім не відповів на питання;
- відповідь ним викладено відповідно з порушенням вимог, що висуваються до наукового мовлення, під час відповіді порушено причинно-наслідкові зв'язки, відсутня логічність, системність і композиційна стрункність;
- мовні явища й поняття не проілюстровано прикладами або проілюстровано неправильно;
- під час виголошення відповіді студентом багаторазово порушено норми сучасної української літературної мови, у більшості випадків (більше 5) допущено негрубі мовні / мовленнєві помилки;
- продемонстровано незадовільний рівень теоретичної (незнання жодних концепцій та підходів до висвітлення окресленого поняття).

Б. Виконання практичного завдання з методики навчання української мови або літератури (20 балів).

Написання конспекту та демонстрація фрагменту заняття

а) оцінка «відмінно» (20 балів) виставляється студентові, якщо:

- конспект є самостійно написаним із постановкою мети заняття, плану, типологією, методами та прийомами навчання; 2) опис та демонстрація основної частини заняття пов'язані із основними технологіями, які реалізуються на занятті; 3) висновки до заняття є

чіткі та змістовні з інструктажем щодо виконання домашнього завдання; 4) фрагмент аспектного заняття відповідає критеріям змістовності, професійної спрямованості, ефективному використанню методів і прийомів навчання, структура фрагменту заняття є логічно побудованою з виокремленням головних ідей і моментів, а стиль проведення уроку є демократичним, наявний мовний та зоровий контакт з аудиторією; лектор демонструє персональну ефективність;

б) оцінка «добре» (15 балів) виставляється студентіві, якщо:

- конспект у цілому є самостійно написаним із постановкою мети заняття, плану, типологією, але без зазначення методів та прийомів навчання; 2) опис та демонстрація основної частини заняття частково пов'язані із основними технологіями, які реалізуються на занятті; 3) висновки до заняття є змістовні, але відсутній з інструктаж щодо виконання домашнього завдання; 4) фрагмент заняття у цілому відповідає критеріям змістовності, професійної спрямованості, позаяк без достатньо ефективного використання методів і прийомів навчання, структура фрагменту уроку є логічно побудованою; стиль лекції є демократичним, наявний мовний контакт з аудиторією;

в) оцінка «задовільно» (10 балів) виставляється студентіві, якщо:

- конспект у цілому є написаним, позаяк містить компілятивний характер, нечіткі висновки;
- порушено логічну послідовність під час демонстрації фрагменту уроку; порушено культуру комунікацію зі студентами, немає зворотнього зв'язку під час заняття, урок триває лише під запис.

г) оцінка «незадовільно» (6-4 бали) виставляється студентіві, якщо:

- конспект написано несамоствійно, без дотримання принципів з академічної доброчесності; у ньому порушено вимоги до написання; - відсутня демонстрація фрагменту уроку.

Підсумкова оцінка

Підсумкова оцінка за комплексний атестаційний екзамен з української мови і літератури (з методиками навчання) складає суму балів за всі чотири види завдань.

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно

60-66	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Зразок екзаменаційного білета

Міністерство освіти і науки України
 Чорноморський національний університет імені Петра Могили
 Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

ЗАВДАННЯ КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
 з української мови і літератури

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізації 014.01 «Українська мова і література».

Білет № 0

1. Поняття про український народний героїчний епос. Загальна характеристика жанрів думи та історичної пісні. Ідейно-художній аналіз «Думи про Марусю Богуславку», «Думи про козака Голоту», «Максим козак Залізняка» (на вибір).

2. Фонетика, її об'єкт, предмет і завдання. Система фонетичних одиниць (звук, склад, фонетичне слово, фонетична синтагма, фраза). Поняття про звук. Класифікації звуків сучасної української мови.

3. Дистанційне і змішане навчання: мета, завдання, методи, форми, чинники, ознаки. Історія становлення дистанційного навчання. Психологічні й лінгводидактичні основи дистанційного навчання української мови. Технічні особливості організації дистанційного навчання.

4. Запишіть текст, розставляючи пропущені орфограми й пунктограми. Визначте частиномовну належність слів. Виконайте синтаксичний аналіз речення.

Що/року повторювалося те саме коли душу опановував страх оживала надія бо вона була вогником який не/згасав най/довше.

Затверджено на засіданні ради факультету філології
 Протокол № 7 від 18 травня 2022 р.

Т. в. о. декана факультету філології,
 канд. пед. н., доц.

Т. В. Зубенко

Т. в. о. завідувача кафедри
 української філології
 та міжкультурної комунікації,
 канд. філол. н., доц.

Н. М. Лебединцева